

М. Мартинюк, О. Приліп

МОНАХИ СТУДИТИ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

М. Мартинюк, О. Приліп

МОНАХИ СТУДИТИ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

М. Мартинюк, О. Крипін

МОНАХИ СТУДИТИ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

Роздуми над історією одного монастиря

Видання друге, виправлене і доповнене

Львів
Видавництво "Свічадо"
2020

УДК 271
М29

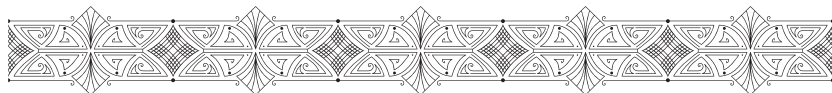
Кир Теодор (Мартинюк), доктор канонічного права, єпископ-помічник Тернопільсько-Зборівської архієпархії та ієрм. Олександр (Приліп), доктор богословських наук, настоятель монастиря св. Антонія Печерського в Обухові

М29 Монахи студити на Гуцульщині : Роздуми над історією одного монастиря – Львів : Свічадо, 2020. – 80 с.

Дорогі брати і сестри! Подаємо до Ваших рук коротенькі рефлексії-роздуми над історією чернечої спільноти в Дорі та Яремчі. Бажаємо, щоб це читання Ви провели в поєднанні з молитвою і щоб воно принесло Вам якнайбільше духовної користі, християнського оптимізму та дозрілої віри в Христа Ісуса.

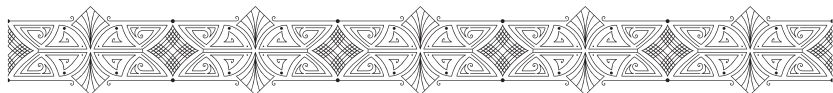
УДК 271

© Видавництво «Свічадо», 2020

Вступ

Ще у 1997 р. ієрм. Олександр (Приліп), який тоді був настоятелем монастиря св. прор. Іллі, вирішив написати коротку історію цієї обителі на основі документів, спогадів та монастирської хроніки, яку почали вести після виходу з підпілля. Допомогу йому надав тодішній семінарист Люблинської Духовної семінарії, схм. Теодор (Мартинюк). Коли текст був написаний, бр. Юрій Бойко (тепер – ієрм. Юстин) також семінарист у Люблині, набрав його на комп'ютері. І так з'явилася у 1998 р. історія першого монастиря студійського уставу на Гуцульщині. Проте час невпинно біжить вперед. Минають роки. Настають зміни. Вже відійшов у вічність о. Павло (Порфирій – Петро Чучман), немає також багато монахів, монахинь і вірних, які у підпіллі молилися разом із монахами та були для них підтримкою. Проте за двадцять два роки вдалося віднайти цікаві документи, яких раніше не можна було отримати. Тому з ініціативи ієрм. Ігнатія (Голинського), теперішнього настоятеля монастиря св. прор. Іллі та з благословення ієрм. Іллі (Мамчака), ігумена Святоуспенської Унівської Лаври, автори виправили і доповнили попереднє видання. Бажаємо, щоб читання цієї короткої історії, заохотило читачів до глибшого пізнання монашої духовності та її подвижників з Дори.

ПЕРЕДМОВА

Літо 1939 року Божого. Стрілка годинника швидким темпом наближалася до півночі. Ціле небо було всіяне дрібненькими яскравими зорями, серед яких чітко вирізнявся красень-місяць. Відбиваючи проміння сонця, він добре освітлював стежину до церкви. У таємничому спокої, який огортав монастир, заскрипіли двері. З будинку вийшло кілька монахів, які спокійним і погідним кроком попростували до храму. Повівав тихесенький вітерець. Відчувалося, що він був аж занадто наповнений ароматом хвої. Ледь-ледь долітав голос Пруту. Його береги омиває студена гірська вода. З давніх давен він поспішає до Дунаю, щоб принести йому добрі вістки з Карпат.

Ченці наближалися до монастирської церкви. Кожний тримав у руках чотки і у глибокому внутрішньому спокої молився Ісусову молитву. Раптом вітер прискорив свій хід, і ліворуч зі сходу захвилювалася стіна темного лісу. Похитнулися молоді буки та смереки. Від лісу монастир відділяла лише залізнична колія. Будівля немовби ховалася під цією стіною-горою, покритою зажуреними деревами.

Через хвилину трохи похолоднішало, але зате у відсвіженому просторі ще чіткіше завиднілися обриси горизонту. Дора спала спокійним сном, навіть собаки, і ті не насмілювалися порушити чудової гармонії тиші. Пригадалися слова Т. Шевченка з “Причинної”: “Кругом, як в усі, все мовчить”. Тільки десь на піддашші кілька разів неспіливо загукала сова.

Ключник брязнув ключами і відчинив церковні двері. Зробивши поясний поклін, монахи ввійшли до “неба на землі”. Маленька церква

вже чекала на ченців. Втішившись від сильного подуву вітру, тихесенько заскрипіла гонта. Настоятель взяв єпитрахиль і ніжним тенором заспівав возглас, котрий пронизав таємничий спокій. Пролунала відповідь хору братів: “Амінь”. Розпочалася Опівношниця. Було дуже легко молитися; здавалося, що сам Святий Дух вкладає в уста слова молитви. Водночас складалося враження, що той нічний спокій зберігся. На диво, молитва не порушувала тиші, а навпаки, немовби просякала її і якимось з’єднувалася з нею.

Через годину милого діалогу малого стада зі своїм Творцем всі у ще більшому єднанні поверталися до монастиря. Один із братів оглянувся і побачив, що зі сторони Делятина насувається суцільна стіна темно-чорних хмар. Німим жестом звернув увагу братів на дивну поведінку природи. Дмунув східний вітер. Подекуди насторожилися туї, а гонта заскрипіла ще дзвінкіше. У серці затьохкало. Невже буде нова небезпека? Ще добре пам’ятаються події Першої світової війни: і Скнилів, і Талергоф... – краще не перераховувати. Невже знову буде якесь лихо? Думки, як стріли, прошивали серце монаха, але, незважаючи на це, панував спокій. Не знали бідолахи, що їх чекає через кілька років: більшовики, війна, фашисти, горезвісний псевдособор 46-го і...

Тією самою стежиною тихесенько повернулися до хати, бо вже на світанку – Утренья. З молитвою на устах ченці заснули міцним сном, а серце було сповнене надії на Бога, на заступництво Пресвятої Богородиці.

Знак Богом сотвореної природи здійснився. З болем монахи у Дорі довідалися про Посліднє слово архимандрита Климентія, в якому він провіщав близький час терпіння за Христову віру. Варварського переслідування довго чекати не довелося. Настав час випробовувань – Церква була змушена йти в підпілля... Як ніколи, стали актуальними слова Ісуса Христа: “Тоді видадуть вас на муки й уб’ють вас;

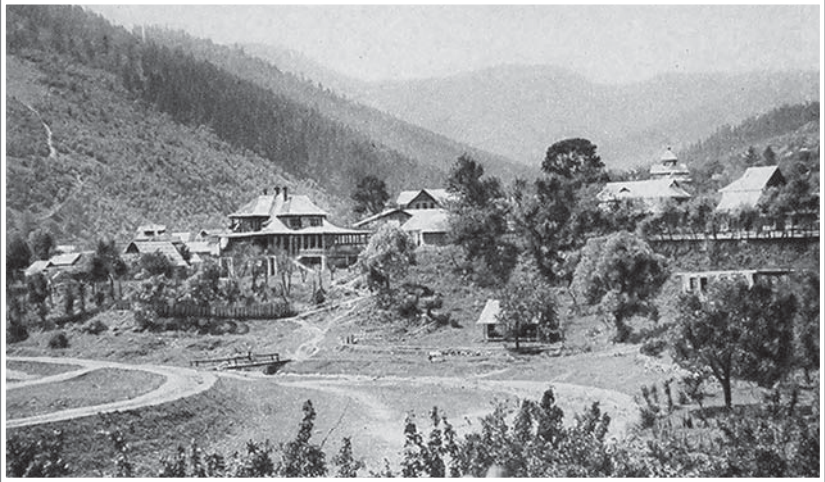
вас будуть ненавидіти... Чимало лжепророків устане і зведуть багато людей... Скорбота тоді велика буде..." (Мт. 24, 9-21).

Але Господь не забув про своїх овечок. Ворог впав, незважаючи на те, що був дуже сильний. Настала воля. І тепер від нас залежить, як ми приймемо й використаємо цей великий дар волі.

Монахи студити монастиря св. прор. Іллі та св. Івана Хрестителя¹ у ті часи комуністичного мороку були незгасними світочами: ієрм. Мирон, ієрм. Порфирій, схм. Тадей, велсхм. Веніамин і ще, і ще... Віддаючи належну шану тим карпатським старцям і споглядаючи на їхнє життя, сьогодні хочемо прославити Господа та воскликнути: "Велике діло Господь вчинив над ними! Велике діло Господь вчинив над нами!" (Пс. 126 (125), 2-3). Сьогодні не має права відпочивати перо історика. Виконуючи наказ архангела Рафаїла: "Запишіть те все, що притрапилося з вами" (Тов. 13, 26), ми не маємо на меті описувати події минулого задля сухої історії. Хочемо писати живу історію. Прагнемо розповідати про минуле задля теперішнього, бо історія – це не тільки те, що було; історія твориться тепер. Ми добре усвідомлюємо, що не можна забувати наших святих місць, рідного коріння, ідей наших праведників митрополита Андрея та архимандрита Климентія. Господь не подарує нам забуття, бо ось так промовляє до нас через псалмоспівця: "Якщо тебе, Єрусалиме, я забуду, нехай забудеться моя десниця! Нехай прилипне язик мій до піднебіння, коли тебе я не згадаю!" (Пс. 137 (136), 5-6).

Дорогі брати і сестри! Подаємо до Ваших рук коротенькі рефлексії-роздуми над історією чернечої спільноти в Дорі та Яремчі. Бажаємо, щоб це читання Ви провели у поєднанні з молитвою і щоб воно принесло Вам якнайбільше духовної радості, християнського оптимізму та дозрілої віри в Христа Господа.

¹ Саме такою була первісна назва монастиря. Тепер це монастир св. прор. Іллі.

Село Дора

ДОРА – ДВЕРІ В КАРПАТИ

Гуцульщина... “Веселий край дав Вам Бог. І тут, у Ваших горах, такий люфт чистий та легкий, а водиця така прозора! Ліси такі густі та зелені і красні полонини тай файні кішниці дав вам Бог, шо лиш май та будь!”² – писав митрополит Андрей Шептицький.

Карпати... Від самого звучання цього слова віє чимось утаємниченим та незвичним: легендами, переказами, бувальщиною. Кожний краєзнавець у цій прадавній історії Гуцульщини знаходить таємничі сторінки, які не так легко вдається відчитувати. Власне такою загадковою і сповитою переказами є історія села Дора біля міста Яремче. Назва села Дора може мати білійне коріння, бо місто Дора було на березі моря в Ізраїлі, і про нього згадано у книзі Макавеїв (1 Мак 15,

² Митр. Андрей Шептицький, До моїх любих Гуцулів, Пастирський лист до вірних Косівського деканату, писаний у Братківцях під Станіславом, даний у дні св. Архистратига Михаїла Р. Б. 1900, е: Твори Слуги Божого митрополита Андрея Шептицького, Пастирські листи, т. 1, Торонто 1965, с. 106.

11-14, 25). Місцевий вчений-археолог М. М. Клапчук (помер у 1984 році) подав нове наукове трактування: слово “дора” тюркського походження, у перекладі українською мовою означає “двері”. Отже, Дора – це двері у Карпати, прорубані річкою Прут між двома висотними вершинами: зліва – Маковицею та справа – Чорногорицею. І той чужинець, який у XIII ст. захоплено вигукнув: “Дора! Дора!”, тобто: “Двері! Двері!”, дав, воістину, влучну назву місцевості, бо якби не це річище Пруту, то той завойовник не проникнув би у глибину східних Горганів. Але ці двері виконали також корисну функцію, бо тодішній князь Данило Галицький цим маневром порятував низку міст і сіл від розграбування Галицької землі. Уявімо собі нескінченну тьму-тьменну жорстоких кочівників із тисячними обозами, які залишали після себе витоптану та випалену землю. Так-от, ці полчища, перекотившись через Карпатські хребти, зазнали нищівної поразки від об’єднаних угорських, чеських та польських ополчень. Повертаючись назад через ці двері і втративши значною мірою войовничий запал, чужинці побачили благодатну землю. Частина з них залишилася тут на постійний осідок.

Отже, пройшовши крізь такі величезні історичні випробовування, місцеве населення виявило себе добрими християнами та справжніми патріотами рідної землі.

Дора лежить на висоті 500 м над рівнем моря. У часи радянського панування вона прилучена до м. Яремче³. Для ілюстрації подаємо коротку статистичну інформацію. У 80-х роках XIX століття у селі було: більшої посілості (державної): лугів і городів – 12, пасовиськ – 139, лісу – 7892, а меншої посілості в той час було: орної землі – 248, лугів і городів – 2393, пасовиськ – 1200 та лісу – 359 австрійських моргів. Тоді село мало 1555 осіб населення, яке поділялося за віровизнанням таким чином: 1320 греко-католиків, 15 римо-католиків, 15 не-

³ В. Василевський, Д. Мула, Яремча, в Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область, Київ 1971, с. 426.

католиків і 205 євреїв⁴. А на початку 30-х років ХХ ст., згідно з даними церковного шематизму, у Дорі мешкало вже 2550 вірних⁵.

У Дорі з давніх-давен існувала греко-католицька дерев'яна церква Чуда св. Архистратига Михаїла. Вона збудована в гуцульському стилі у ХVІІ ст. і оновлена у 1844 році. До дорівської парафії належали вірні з сусіднього села Яремче, де була філіяльна церква Успення Пресвятої Богородиці. Осідок пароха (у 30-х роках ХХ ст. ним був о. Євстахій Шмериковський) розміщувався в с. Дора. Римо-католики належали до парафії у містечку Делятині.

ХТО ТАКІ СТУДИТИ?

Нову сторінку в історії гуцульської Дори відкрили монахи студити, які наприкінці серпня 1935 року за благословенням митрополита Андрея та о. ігумена Климентія Шептицьких і за згодою єп. Григорія Хомишина приїхали сюди на постійне проживання⁶.

У той час у Дорівській обителі замешкали три ченці зі Свято-Успенської Унівської Лаври: ієромонах Андрій-Йоан (Абрагамович) та брати Петро (Чучман) і Созонтій (Телішевський). У цьому місці ми на короткий час покинемо нашу Дору і вирушимо в подорож у сиву давнину, щоб відповісти на запитання: "Хто такі студити, звідки вони взялися і навіщо вони приїхали до Карпат?"

⁴ Див. Dora, в: Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. 2, Warszawa 1880, с. 121.

⁵ Див. Schematismus universi cleri greco-catholicae clieoceseos Stanlaopoliensis pro anno Domini 1933, Stanlaopoli 1933, с. 54.

⁶ Ієрм. Порфирій часто повторював, що ґрунт під студійський засів підготував якийсь святець на ім'я Януш. Він відзначався в Дорі молитвою і постом. Коли тоді ще монах Петро (Чучман) прийшов до нього і запитав, чому він не пішов до якогось монастиря, то він відповів, що мав велике прагнення стати монахом, але не знав, де розміщений монастир, бо у Дорі обителі ще не було. Отець Порфирій вважав, що Януш був першим дорівським монахом. Він жив дуже убого і в цілковитому усамітненні. Отож, так, по-святому, він закінчив своє туземне життя.

Ікона преп. Теодора Студита

Студійський монастир сягає своїм походженням у V ст. Саме тоді, як подають візантійські історики Теофан (IX ст.) і Кедрин (XII ст.), якийсь Студій у Константинополі збудував церкву св. Івана Хрестителя і поселив біля неї велику кількість монахів⁷. У IX ст. ігуменом цього монастиря, який налічував до, правдоподібно, кілька сотень монахів, був преп. Теодор Студит – чернець незвичайної святості. У період іконоборства він мужньо захищав почитання ікон, не лякаючись погроз імператора. З-під пера преп. Теодора вийшло багато повчань та богослужбових текстів (стихир, тропарів та ін.), які дотепер співають у нашій Церкві.

На Україні Устав студійського монастиря з Константинополя запровадив у XI ст. преп. Теодосій Печерський, який достосував цей Устав до обставин життя Печерського монастиря у Києві⁸. Згодом Студійський Устав перейняли всі монастирі Київської Русі. Печерський монастир був розташований на горі, яку подарував для ченців князь Ізяслав. Спочатку монахи жили у печерах, а потім над поверхнею збудували Успенську церкву і новий монастир. Основоположниками українського чернецтва вважають преп. Антонія і Теодосія Печерських. Св. Антоній любив самотницьке, пустельне життя. Тому, викопавши собі печеру і настановивши для братії ігуменом

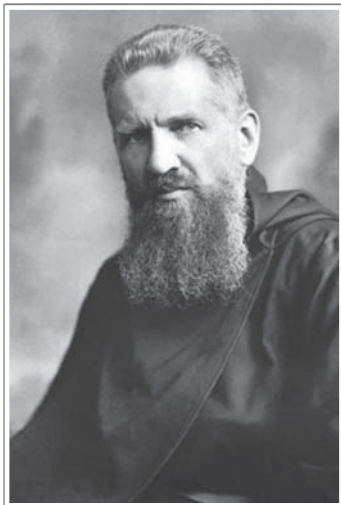
⁷ М. Скабалланович, Толковый Типикон, Москва 1995, с. 259-260.

⁸ У сучасній церковній історії вважають, що для влаштування кеновійного життя у Печерському монастирі преп. Теодосій використав монастирський Устав св. Алексія Студита, який на Русі популярно називали «Устав Студійський». Див. А. М. Пентковский, Типикон Патриарха Алексия в Византии и на Руси, Москва 2001.

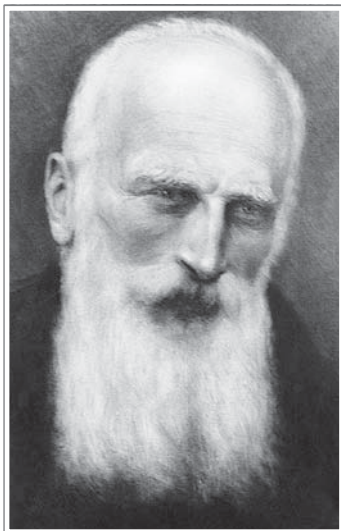
Теодосія, до смерті жив у молитві і пості на самоті. Преп. Теодосій, запровадивши Студійський Устав, заклали міцні підвалини під Печерську обитель та під ціле чернецтво на Русі. Його монастир швидко став осередком релігійного, просвітницького та культурного життя. Згодом обитель названо Лаврою. Вона виростила багатьох українських аскетів-подвижників, деяких із них обирали єпископами чи ігуменами. У Києво-Печерській Лаврі жили і творили: Нестор – перший літописець-хроніст, численні іконописці, серед них св. Аліпій та багато інших, життя яких описано у славетному Києво-Печерському Патерику.

Але з віками під впливом різноманітних обставин помалу втрачався східний дух українського чернецтва.

Боже Провидіння подарувало нашій Церкві великого митрополита Андрея Шептицького. Саме він, під натхненням Святого Духа, прислухавшись до духовних потреб народу, в кінці XIX ст. відродив до нового життя студійські монастирі в Українській Церкві.

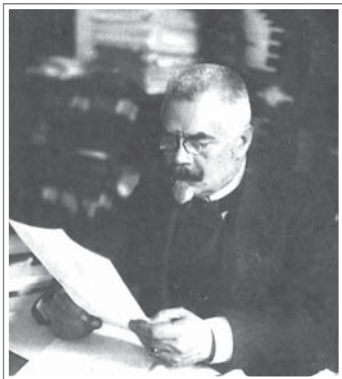

Митрополит Андрей Шептицький

Блаж. свящмч. Климентій Шептицький, Архимандрит Унівський

ПЕРШІ ПАРОСТКИ СТУДИТІВ У ДОРІ

Меценат монастиря Ілля Кокорудз

Здійснивши цікаву історичну мандрівку, повертаємося до основного предмету нашого зацікавлення – скромної і непримітної оселі монахів у Дорі. У минулі часи на Гуцульщині монаше життя було слабо розвинуте, процвітав лише Манявський Скит. Для поживлення релігійності мешканців мальовничих Карпат митр. Андреєві та о. Климентію допомогли Ілля та Іванна Кокорудзи. Це подружжя на Галичині славалося меценатством.

Ілля Кокорудз був директором “Рідної школи” у Львові. Саме вони радо віддали в Дорі на користування монахам два будинки та гарний шмат поля. Головний тягар організаційних клопотів припав на п. Іванну Кокорудз, адже у 1933 р. її чоловік помер. У Дорі монахи поселилися у 1935 р. У 1936 році в цьому монастирі, який віддали під покров св. прор. Іллі⁹ та св. Івана Хрестителя¹⁰, проживало вже сім монахів.

Студити пам’ятали і пам’ятають про своїх добродіїв. У скрутний для сім’ї Кокорудзів час, коли серед живих залишилися тільки хвора Іванна, монах Порфирій (Петро Чучман) возив до Львова для неї поживу, не тільки матеріальну, але й духовну. Саме тоді пані Іванна остаточно передала у довічну власність монастиря студитів свої посілости в селі Дора.

⁹ Св. Пророк Ілля жив у IX ст. перед Христом. Усе своє життя присвятив обороні віри в єдиного Бога (монотеїзм), коли була загроза вчення лжепророків, які проповідували віру у багатьох богів (політеїзм) і язичество.

¹⁰ Св. Іван Хреститель жив на переломі старої і нової ери. Був покликаний від м’якого лона бути Предтечею Ісуса Христа, приготувавши ізраїльський народ через проповідь і хрещення водою до приходу Месії.

Що робили ченці? На першому місці у студійському монастирі завжди є молитва. Основою чернечого життя є співане Церковне Правило, яке рівномірно розподілене впродовж цілої доби. День у монастирі має складатися з трьох частин: молитва, праця і відпочинок. Щодня монахи спільно молилися такі молитви: ввечері – Вечірню і Повечір'я, періодично – Північну о 24 год., вранці вставали о 4 год., а о 4. 30 розпочинали Утреню, потім Часи та Божественну Літургію, перед обідом служили Шостий Час. Гуцули горнулися до монахів: їм подобався тихий, спокійний монаший спів, глибокі та мудрі науки, проповіді, любов і взаємодопомога, яка панувала між братами. Студити стали для дорянців зразком справжнього родинного життя, бо саме такий доброзичливий клімат панував у монастирі. Часто з цікавістю приходили місцеві жителі, щоб побачити, як живуть монахи. А також просили поради або молитви. Окрім богослужбової молитви, ченці працювали. Монаші правила гласяць, що для монаха студита жодний рід праці не є принизливим, бо він може виконувати будь-яку роботу, навіть найнижчу в очах світу, але чесну і справедливу¹¹.

За короткий час у Дорі, навесні 1936 року, студити організували ремісничу школу з такими відділами: кравецький, шевський та столярський. Монахи безоплатно навчали гуцульських хлопців різноманітного ремесла. Брат Петро (Чучман) вчив кравецтва, брат Михайло (Ворончак) – столярства, брат Євген (Дармола) – шевства. Задум митр. Андрея полягав у тому, щоб, окрім духовної послуги (яка, без сумніву, була на першому місці), студити також брали участь у культурно-просвітницькій діяльності серед гуцулів. На той час доряни дуже потребували своїх спеціалістів. Варто сказати, що місцеве населення користувалося цією нагодою. Ремісничка школа була переповнена учнями. Випускниками цієї школи були між іншими: Михайло Спасюк, Григорій Гнип'юк, Михайло Гнип'юк, Михайло

¹¹ Пор: Слуги Божі митрополит Андрей і архимандрит Климент Шептицькі – студити, Типікон, Львів 1996, с.75

Брат Порфирій зі своїми учнями

Якуб'як, Іван Семенюк – всі вони добре опанували мистецтво краєцтва. А теслярем був, між іншими, Іван Гнип'юк.

Крім дидактичної і виховної праці студити приймали в себе відпочивальників, які приїздили в Карпати звідусюди для того, щоб покращити своє здоров'я чистим гірським повітрям та цілющою жентицею. Для приїжджих страви готував схм. Созонтій (Степан Телішевський, помер 4 січня 1948 року), який вчився кухарської справи в родині графів Шептицьких у Прилбичах. Гості завжди були задоволені оточенням студитів, бо під час відпочинку могли також переживати духовну обнову.

БУДОВА МОНАСТИРСЬКОЇ ЦЕРКВИ

Навесні 1937 року, коли настоятелем був ієрм. Вартоломей, у До-рі розпочалося будівництво монастирського храму. Старанням славного оперного співака Михайла Голинського з власності громади

с. Дора було виділено 150 кубічних метрів будівельного лісу на будову дерев'яного храму. Проект цієї церкви належить станиславівському архітектору Іллі Поповичу¹². Фінансування будівництва здійснювала фундатор цього монастиря п. Іванна Кокорудз¹³. Довго вибирали майстрів, аж поки вибір не впав на талановиту людину зі села Заріччя Івана Яворського. З початком будівництва пов'язана загадкова історія, очевидцями якої були тодішні монахи: бр. Михайло (в майбутньому ієрм. Модест), бр. Патрикій і бр. Діонісій. Одного вечора на місце, де мала постати церква, з неба опустилося, а потім піднялося угору сяйво у вигляді скатертини, зав'язаної з чотирьох кутів. Монахи зрозуміли це явище як знак Божого благословення для воздвиження храму. Роботу закінчили влітку 1937 року під керівництвом іншого майстра зі с. Жаб'є – Петра Григорчука. Храм було возведено в гуцульському стилі у вигляді хреста. 7 липня 1937 р. на свято Різдва св. Йоана Хрестителя о. Євстахій Шмериковський освятив новозведений храм. Йому співслужили о. Петро Хомин та о. Йосиф Савицький. Проповідь виголосив о. П. Хомин. На цю історичну подію зійшлося багато гуцулів з Дори та навколишніх сіл¹⁴.

У церкві було встановлено нетиповий іконостас овальної форми. Ікони, розміщені на іконостасі, були виконані методом випалювання та частково оздоблені плоскорельєфною різьбою. Саме таким проектом іконостасу і його виготовленням монахи завдячували директорів місцевої школи пану Іванові Свищуку.

Пан Іван Свищук дуже багато допомагав новоприбулим монахам, яких вже налічувалося сім осіб. Доля п. Івана склалася так, що він загинув під час бомбардування у Німеччині в роки Другої світової

¹² М. Голинський, Спогади, Київ 1997, цит. за: <http://www.ukrcenter.com/Література/Михайло-Голинський/25833-19/Спогади>

¹³ Ієрм. Юстин Бойко, Віднайдено лист, який розповідає про історію монастиря Студитів у Дорі // https://galinfo.com.ua/articles/vidnaydeno_lyst_yakyy_rozpovidaie_pro_istoriyu_monastyru_studytiv_u_dori_296984.html

¹⁴ Схм. Інокентій, Дора, «Ясна путь» 3 (1937), ч. 8-10, с. 22.

Иконостас церкви св. пророка Іллі

війни. Його два сини до 1990 року мешкали в Америці. Згодом один з них, о. прелат Ярослав Свищук, після довгого перебування на чужині повернувся до рідного села¹⁵.

ЛИХОЛІТТЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Настав сумний вересень 1939 р. До Гуцульщини наближалися більшовики. Настоятель ієрм. Вартоломей пішов на Захід. О. Климентій призначив настоятелем ієрм. Тита (Процюка). Монастир у Дорі завжди підтримував тісні зв'язки з матірною Свято-Успенською Лав-

¹⁵ О. Ярослав Свищук був членом Гуцульського Товариства „Чорногора” у Чикаго. Там само виконував священничі обов'язки на парафії св. Миколая. Він довгі роки редагував українську церковну пресу: газету „Нова Зоря” та журнал „Назарет”. Його зусиллями організовано два місійні центри в Назареті та Накс Індіана (див. М. Домашевський, Історія Гуцульщини, т. II, Чикаго 1985, с. 209). Приїхавши в Україну, о. Ярослав розгорнув широку місійно-душпастирську діяльність не тільки в с. Дора, але й по цілій Україні. За благословенням владики Павла Василика організує місійне згромадження св. Андрія. Другий син покійного директора школи Юрій є доктором ветеринарії в штаті Місурі. Третій син Омелян, багатолітній в'язень Сибіру, помер у березні 1998 р. і похований на цвинтарі у Дорі біля матері.

рою¹⁶. Ченці, які заселявали Дорівський монастир, прибули власне з Унева. У 1939 р. захворів старенький ієрм. Матей. Подальше перебування в Дорі було неможливе, і його перевезли до Унева.

З 1941 р. до 1943 р. настоятелем монастиря св. пророка Іллі був ієрм. Марко (Михайло Стек), який у 1944 р. виїхав до Німеччини¹⁷.

Справжній монах охоплює Божою Любов'ю всіх людей, а насамперед покривджених. Бо про наші добрі справи запитає нас Христос на Страшному Суді. Заради милосердя монастир прийняв у 1941 р. двох радянських солдатів, які залишилися в тилу німців. Деякий час вони переховувалися у стайні на горищі. Щодня монахи приносили їм їсти. Обидва воїни були зі Східної України, один з них був із Херсона, на прізвище Кравець. Коли у Карпати прийшов загін Ковпака, тоді вони приєдналися до нього¹⁸.

У 1943 р., незважаючи на те, що в Дорі були ієромонахи, настоятелем монастиря став ієродиякон Мирон (Михайло Деренюк), який належав до перших монахів студитів зі Скнилова.

Під час війни на Гуцульщині був голод. Станіславівський владика Григорій Хомишин звернувся із проханням до священників Поділля допомогти продуктами студитам з Дори та сестрам Служебницям із

¹⁶ Лаврою називається великий і славний монастир, який має відповідну кількість монахів. Лавра – це матірний монастир. Менші монастирі, які перебувають під покровительством Лаври, називаються дочірніми. Для монахів студитів матірним монастирем є Свято-Успенська Унівська Лавра. У ній міститься також новіціят для молодих монахів, яких згодом розподіляють до різних монастирів.

¹⁷ Михайло Стек народився у 1908 р. у с. Стратин на Рогатинщині. У навчання йому допомагав рідний брат о. Дмитро, який був парохом у с. Єзупіль. На початку 30-х років Михайло вирішив стати монахом. Вибрав Свято-Успенську Лавру в Уневі. На схемі отримав ім'я Марко. Був довіреною особою митр. Андрея та о. ігумена Климентія, які йому доручили переховувати євреїв. Виїхавши до Німеччини, ієрм. Марко поселився у Мюнхені, а потім, у 1950 р., виїхав до Канади, де мешкав у монастирі студитів у місті Вудстоку. Працював на парафії у Кемплусі. 26 серпня 1978 р. ієрм. Марко закінчив своє нелегке туземне життя (Д. Макушак, Боже, навчи мене ... в: «Нова Зоря» за 20.05.1997 р.) У 1996 році євреї визнали ієрм. Марка Стека „Праведником світу” на знак подяки за врятування життя переслідуваних людей. Відомий економіст США Курт Левін, син львівського рабина, який переховувався у студитських монастирях, дуже тепло згадує особу цього монаха.

¹⁸ Після війни Кравець працював у міліції у смт. Ворохта.

с. Микуличин, які мали завдання допомагати найубогішим. На адресу монастиря почали надходити пакунки з продуктами. Монахи роздавали їх голодним, а для найвиснаженіших щоденно варили п'ятдесятилітрову посудину їжі. Виснажені голодом приходили навіть з навколишніх сіл. За розповідями очевидців, люди не доносили їжу додому, а з'їдали її по дорозі, настільки були зголоджені.

Зненацька монастир спіткала біда. Під час відступу німецьких військ якийсь зловмисник вистрілив від монастирського будинку по угорських солдатах, а сам втік. Угорський офіцер дав наказ арештувати монахів. Їх вели через Дору і Яремче з піднятими руками, знущалися, били, три доби не давали нічого їсти. Ось-ось мали розстрілювати. Монахи безперервно молилися, і сталося чудо. Їх випадково побачив угорський генерал, розпитав про причину арешту і, не вагаючись, відпустив. Знав, що монахи не могли взяти до рук зброю.

Повернувшись, брати застигли вражені: монастир був цілковито пограбований. На допомогу прийшли сусіди. Вони принесли трохи кукурудзяної муки, позичили одну дерев'яну ложку... Отак монастир далі продовжував існувати і підносити свої молитви до Бога.

У часи військового лихоліття в Дорі перебували ієрм. Платон (Павло Будзінський) та ієрм. Герасим (Геден-Григорій Сироїд). У 1944 р. ієрм. Платон виконував функції пароха с. Делятин. Потім з Дори виїхав. Від 1943 до 1945 року в монастирі св. прор. Іллі перебував ієрм. Мартин (Михайло Мартинюк)¹⁹.

¹⁹ Він народився у 1908 році в с. Радча Лисецького деканату. З дитинства мав неабиякі всебічні здібності. Маючи 4 роки, він вже читав молитовник. Батько, який співав у церковному хорі, часто приводив Михайлика до церкви. Так Господь запалив в душі хлопця вогонь монашого покликання, який розгорівся у 1929 р. Але ще до вступу в монастир він зробив кілька важливих справ: закінчив 6 класів, гімназію, заснував у рідному селі Марійську дружину, писав вірші. Вступивши до Унівського монастиря, здобув богословську освіту. Був рукоположений за рік до початку війни. Совети заарештували ієрм. Мартина у 1941 р. Чудом він залишився живий. З приходом німців був звільнений. Мешкав у Львові. У лютому 1945 р. він загинув мученичою смертю. Радянські безбожники розстріляли його у власній хаті. Так закінчилося життя „безстрашного Христового воїна”. (В. Шиптур, Безстрашний воїн Христовий, «Нова Зоря» 228 (1997) 8).

Усі хлопці, які в монастирі опановували якусь професію, разом з монахами молилися зранку і ввечері. Щодня брали активну участь у Божественній Літургії, часто сповідалися і приймали Св. Причастя, яке згідно з вченням Церкви є центром життя кожного християнина. Бо сам Христос приходить до людини у Пресвятій Євхаристії і її перемінює, даруючи вічне життя. Навчаючи молодих хлопців ремесел, монахи прищеплювали їм правдивий християнський патріотизм, який полягає найперше в любові до Бога і ближнього. Нашим ближнім є кожна людина, яка живе на землі, без огляду на віровизнання чи національну приналежність. Християнин-патріот, люблячи свій рідний народ, не виключає з обов'язку любові будь-який інший народ, навіть ворогів, бо любить не своєю “власною” любов'ю, але любов'ю Христа-Спасителя. Ще у 1938 р. на Закарпатській Україні загинуло двоє хлопців, а в роки війни за волю України поклали свої голови ще дев'ять молодих хлопців – всі вони здобували ремесло в монастирі.

ВАЖКІ ПОВОЄННІ РОКИ

Хоча війна закінчилась, та на теренах Прикарпаття боротьба тривала, як за Україну, так і за Греко-Католицьку Церкву. У червні 1946 р. радянська влада розпочала свою відкриту антирелігійну компанію, вимагаючи від священників і монахів зректися своєї Церкви і віри або перейти під “крило” Російської Православної Церкви. Це був початок одного з найстрашніших переслідувань в історії Української Церкви. Комуністична влада, одурманена войовничим атеїзмом і неправдою, оголосила жорстоку війну проти Христової Церкви, вбачаючи в ній джерело Правди. Адже ж сам голова Церкви – Христос є Дорогою, Правдою і Життям (Пор.: Ів. 14, 6). Греко-Католицька Церква могла перешкодити пропаганді безбожного комунізму, отже, її треба було знищити. Ще у тридцятих роках наш митрополит передбачував

майбутню навалу большевизму на західноукраїнські землі. Він наголошував монахам, що наближаються важкі переслідування Церкви, та заохочував, щоб вони до того готувалися. Робив це при кожній нагоді й зустрічі. Порушував це питання також у своїх листах-постаннях. Отже, не дивно, що студити витримали вогонь проби-переслідування УГКЦ²⁰.

У 1946 році на Галичині відбулися арешти єпископів нашої Церкви. Тому о. архимандрит Климентій доручив схм. Порфірію негайно поїхати на Закарпаття до владика Теодора Ромжі з проханням про висвячення ієродиякона Мирона Деренюка на священника. Єпископ Теодор тепло прийняв брата і запевнив, що радо висвятить усіх тих, кого до нього скерують. Але наголосив на тому, щоб поспішати, бо сам відчував, що йому недовго залишилося перебувати на волі. 26 травня 1946 р. у Неділю сліпородженого владика висвятить ієродиякона Мирона на священника, і вже на свято Пресвятої Євхаристії о. Мирон відправив першу святу Літургію в Унівській Лаврі²¹. За це більшовики новопресвітера заарештували і довго допитували. Але через кілька тижнів відпустили. Після цього він повернувся до монастиря у Дору.

НАСИЛЬНЕ ЗАКРИТТЯ МОНАСТІРЯ. СТУДИТИ В КАТАКОМБНІЙ ЦЕРКВІ

Монахи студити категорично відмовилися зректися своєї віри. Тоді влада вигнала всіх монахів з монастиря у Дорі і заборонила їм на крок приступати на територію обителі. Куди піти, куди подітися? Маленьке товариство монахів розпорошилося. Всі монастирі закриті. В Унівській Лаврі радянська влада організувала тюрму для греко-

²⁰ О. А. Амман, Ченці Студитського Уставу, Едмонтон, Альберта 1955, с. 25.

²¹ Грамота єп. Теодора Ромжі про ієрейські свячення ієрм. Мирона (Михайла Деренюка), Ужгород, 26 травня 1946 р., Архів Святоуспенської Унівської Лаври.

католицького чернецтва і духовенства. Незважаючи на заборону, у Дорівському монастирі залишився сам схм. Порфирій Чучман. Та невдовзі його було попереджено, що через три дні мусить звільнити монастир, повинен виїхати за межі області і переселитися в іншу область. У Станіславівській області схм. Порфирію не дозволили мешкати. За тих три дні схм. Порфирій віддав людям все, чим володів монастир: частину майна продав, а частину роздав, адже монастир мав багато молодих саджанців та іншого добра. Минув визначений термін. Ввечері змучений монах зготував собі вечерю (зварив молочну зупу), але спожити її не встиг. До монастиря підїхала машина, з неї вийшли кілька міліціонерів, які одразу забігли до обителі. Побачивши монаха, пригрозили карабіном, перевернули приготовану вечерю, змусили покинути монастир і Дору. Вийшовши на дорогу, зажурений схимонах подивився ліворуч, потім праворуч і не знав, куди йти. Здавалося, що все втрачено, що комуністи знищать монастирі і Церкву. Який вихід? Та хитрі атеїсти не змогли зломити мужності цього монаха. Після коротких роздумів він пішов пішки до с. Лоева.

Там мешкала родина монаха студита Дмитра Гриняджука, який після ліквідації Свято-Успенської Лаври повернувся до рідного села²².

Живучи в Лоеві, схм. Порфирій вирішив, що слід щось робити. Коли людина, перебуваючи у важких обставинах, які, на людський

²² Не можемо оминати увагою особу схм. Дарія (Дмитра Гриняджука), який був нашим земляком. Він народився 7.11.1914 р. у с. Лоева Надвірнянського району Станіславської області. У родині Гриняджуків було 14 дітей. Малий Дмитро виростав у такій родині, де Бог завжди був на першому місці. Тому не дивно, що, маючи 18 років, Дмитро відчув покликання до монашого життя. У монастирі виконував різноманітну працю. Ієромонахом не став, бо перешкодила цьому війна. Після brutальної ліквідації обителі бр. Дмитро повернувся додому. Під час підпілля люди запрошували його, щоб він служив панахиди, читав Псалтир за померлих та інше. В усіх навколишніх селах знали, ким є той Дмитро з Лоевої. Бр. Дмитро постійно підтримував зв'язок з підпільними монахами з Дори. У його старенькій хаті часто служили Святу літургію, а місцеві та районні органи безпеки не давали спокою старенькому монахові. Але з Божою поміччю вдалося уникнути покарань. На початку 80-х років він склав вічні обіти. Чин мантії у його домі в с. Лоева благословив отець-ігумен Юліян Воронівський. 2 лютого 1986 р. він відійшов у вічність. А 5.02.1986 року відбувся похорон, який відслужив ієрм. Петро (Павло Гладій). Схм. Дарій похований у рідному селі біля парафіяльної церкви.

погляд, не до снаги подолати, звертається до Господа з довір'ям дитини Божої, то Всецедрий Бог ніколи не покине її в біді. Сталося так, що один добродій порадив схимонахові нікуди не виїжджати. “Ви є кравець і можете закласти кравецьку артіль”, – сказав він. Схм. Порфирій не зволікав. Коли він запропонував місцевій владі у м. Яремчі відкриття кравецької майстерні, то вона не відмовила, бо спеціалістів такої високої кваліфікації, як дорівський схимонах, у той час було важко знайти. Таким досить відважним і ризикованим способом бр. Порфирій закріпився. Але постала інша проблема: потрібно було знайти приміщення для артілі і для мешкання.

У цю критичну хвилину родина Івана Клим'юка з Яремча виявила неабияку відвагу і прийняла монахів на свою квартиру. Схм. Порфирій одразу заснував тут кравецьку майстерню. Біля себе згуртував ще й інших монахів студитів. Так знову відновилася монаша родина, на чолі якої став ієрм. Мирон. Деякий час тут проживали такі ієромонахи: Платон Будзінський, Паладій Копоть та бр. Дмитро Гриняджук. У 1952 році з ув'язнення повернувся ієрм. Кипріян (Шульга) і на рік поселився в убогій оселі Клим'юків. А у 1953 році тут мешкав також схм. Вернард Заплатинський. Всі розміщувалися в одній кімнатці. Раненько вставали до молитви, а після Служби Божої ця сама кімната служила кравецькою майстернею. Схм. Порфирій продовжував вчити молодь і кравецтва, і молитви. Ще до сьогоднішнього дня його учні співають у церковному хорі.

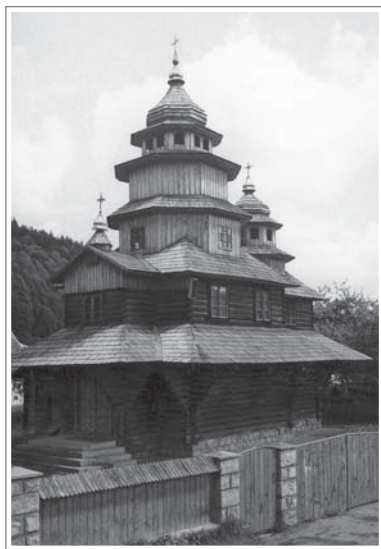
Незважаючи на часті “відвідини” так званих правоохоронних органів, монахи не переставали відправляти Церковного Правила і Святої Літургії. Вони мали один стіл, який виконував різноманітні функції: під час Служби Божої служив за престіл, під час праці був робочим столом, а в хвилини споживання їжі – трапезною. Їх життя нагадує нам життя перших християн, які “пильно і однодушно були на молитві ... й усе мали спільним” (Ді 1, 14; 2, 44).

Мешкаючи в оселі Клим'юків, монахи утримували корову й свиней. Коли різали свиню, то майже все м'ясо роздавали бідним. У затишній хаті Клим'юків монахи прожили 11 років.

ДОЛЯ МОНАСТИРСЬКОЇ ЦЕРКВИ

А що з монастирською церквою? Місцеві комуністи мали намір вчинити акт вандалізму. Двічі вони привозили робітників із Заріччя і наказували розібрати церкву. Але не піднялася рука гуцула на діло рук Божих. Як тільки заріччан привозили під церкву, вони відразу втікали і вороги релігії нічого не могли вдіяти. Схм. Порфирій зі сльозами на очах схвилювано, але впевнено сказав у той час пророчі слова. “Могутні пророки Божі св. Ілля Тесвітянин та св. Іван Хреститель не дозволять, щоб святиню і монастир сплюндрували варварські руки”.

Святиня стояла осиротіла і сумна. Вже кілька років у ній не відбувалося найголовніше дійство – Божественна Літургія. Іерм. Порфирій розповідав, що неждано-негадано з Києва прийшов лист до місцевої влади з постановою у церкві св. прор. Іллі організувати музей атеїзму. Цю постанову було реалізовано дуже скоро, і вже у квітні 1968 р. офіційно почав діяти «народний музей атеїзму»²³. Хитрість атеїстів полягала на тому, щоб заразити атеїстичними ідеями школярів, особливо старшокласників, бо саме їх змушували готувати антирелігійні реферати та виголошувати їх перед відвідувачами музею. Учні неохоче виконували цю функцію, але не було іншого виходу.

Церква св. пророка Іллі

²³ В. Василевський, Д. Мула, Яремча, в Історія міст і сіл УРСР. Івано-Франківська область, Київ 1971, с. 432.

ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ ДОРІВСЬКИХ ЧЕНЦІВ

Жодної хвилини монахи не залишалися без нагляду місцевих органів внутрішніх справ. За помешканням Клим'юків безнастанно пильнувало око міліціонера. Можновладцям не подобалося життя монахів, і вони робили всі спроби, щоб перешкодити ченцям жити богоугодним життям. Тепер нам залишається тільки захоплюватися мужністю отих студитів у Яремчі. Навіть найсильніший атеїстичний апарат не зміг підважити віри ієрм. Мирона та схм. Порфирія.

Одного разу схм. Порфирія викликали до міліції і погрозами змушували до співпраці. Вимагали, щоб він періодично повідомляв правоохоронні органи про підпільне греко-католицьке духовенство і чернецтво. Відповідь схмонаха була категоричною. “Тільки свиня, коли має спрагу, поїдає своїх маленьких поросят! Я цього не буду чинити ніколи!” Слідчі, побачивши, що з цим монахом у них нічого не вийде, вимагали, щоб про цей випадок він нікому не розповідав. Але монах з усмішкою відповів: “Я чернець, тому повинен про все говорити своєму настоятелю. Тепер вже 23 година, а мене ще немає вдома, тому я мушу повідомити, де я перебував. – “Як скажеш, то отримаєш 2 роки ув'язнення!” – пригрозив міліціонер. “Два роки? Я в'язниці не боюся”, – сміливо відповів схм. Порфирій.

На цьому не закінчилися переслідування монахів. Якимсь схм. Порфирій полагоджував справи у місті. Проходив повз ресторан, біля якого стояли члени верхівки міста та представники т. зв. органів безпеки. Побачивши бородатого монаха, вони приступили ближче до нього і мовлять: “Петре (таким було хресне ім'я схм. Порфирія)! Ходи з нами до ресторану. Ми гроші маємо, отож, за тебе заплатимо”. Але чернець спокійно відповів: “Я – монах. А ви – комуністи. Я не можу піти до ресторану”. З монаха почали сміятись. Тут один молодик, приступивши до ченця, почав його насильно тягнути. Збентежений монах відказав: “Слова словами, але руки тримаймо при собі. Прошу не доторкатися до мене, бо зараз нароблю галасу, і збіжиться ціле

місто вам на сором!” – і вирвався з рук нахабного молодика. За цією подією справді спостерігало кілька людей, їх кількість поступово збільшувалася. Побачивши людей, знервовані “власть імущі” відступили від незламного ченця. Це був тільки початок дороги переслідування. Попереду наших монахів чекали набагато страшніші знущання.

ПОВЕРНЕННЯ ДО ДОРИ

У 1955 році з великими труднощами монахи отримали місце під забудову на мочарах в с. Дора, поруч із колишнім монастирем. З Божою допомогою вологі ґрунти осушили, насадили сад та чудовий живопліт із туї. Будівництво хати завершили у 1957 р. Знаменним є те, що вона розташована поблизу забраного монастиря і за кілька метрів від церкви. Для монахів таке розміщення було надзвичайним даром Божим, бо погляд на монастирську церкву скріплював віру і надію на краще майбуття, допомагав щиро, зі сльозами, молити Всевишнього за народ і Церкву. У будівлях, привласнених державою, розмістилася восьмирічна школа (5-6 класи) та державна кравецька майстерня, в якій монахи не працювали. Подякувавши гостинній родині пана Івана Клим'юка, монахи оселилися в будинку, збудованому власними руками з допомогою добрих людей. Фундаментом новозбудованого монастиря була молитва і сльози.

Так виглядає сьогодні ота монастирська хата, збудована в часи переслідувань

Схм. Порфирій, будучи добрим господарем, ніколи не сидів без діла. Одразу розпочав вирощувати саджанці. Старанно доглядав молоді деревця. Плодами праці брата Порфирія є багато садів, які повиростали біля домівок дорян, яремчан з легкої руки та благословення цього монаха-садівника. Душпастирську працю здійснював ієрм. Мирон. Вважаємо своїм обов'язком розповісти тепер про цього святця.

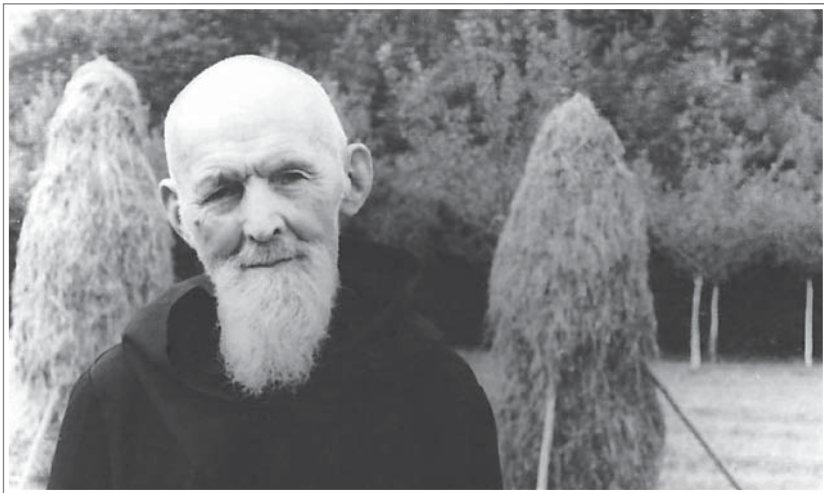
БОЖИЙ ЧОЛОВІК

22 жовтня 1885 року в с. Ридодуби на Тернопільщині²⁴ народився хлопчик, якого Господь вибрав собі за улюбленого учня. Ще малим йдучи на вечірню у своєму рідному селі, спинився він на роздоріжжі біля хреста і благально запитав: “Ісусе, що мені робити?!” Почув голос: “Пора, йди”. Юнак зрозумів ці слова як покликання до монашого життя. Не гаючи часу, на Божу Любов відповів рішучим кроком, вступивши до монастиря. Ієрм. Деренюк належить до перших монахів, яких покликав Бог до віднови східного чернецтва²⁵.

Особи, які стежили за життям новоствореного студійського монастиря (наприклад о. М. Садовський), стверджували факт, що там проживають “люди не з того світу”, бо провадилося там суворе аскетичне життя.

²⁴ Тернопільщина для студійського чернецтва виростила численних монахів. Серед них: ієрм. Самуїл (Стефан Деркач, помер у 1988 році), схм. Степан (Ярослав Кралька, помер у 1953 році) та багато інших, які були активними членами катакомбної Церкви. Також і тепер з Тернопільської землі походить багато ченців і черниць.

²⁵ Саме в ті часи почав втілюватися у життя намір митрополита Андрея, який ще у 1898 р., будучи магстром в монастирі ЧСВВ у Кристинополі, заопікувався побожними юнаками, які не мали змоги вступити до монастиря, бо були бідними і не мали початкової освіти. Подібні групи юнаків існували в с. Волсвин та в с. Олеську. Ієрм. Андрей побачив в українському народі потребу створити монастир, до якого могли б вступити всі охочі, без винятку. Тут засвітилася зірка надії на здійснення мрії про відродження давнього киево-печерського чернецтва на основі отих побожних хлопців. У 1904 р., будучи вже митрополитом, їх Ексцеленція поселив перших монахів студитів у монастирі на Скнилові біля Львова і назвав його Студитською Лаврою св. Антонія Печерського. От, власне, до цієї обителі вступив Михайло Деренюк.

Настоятель монастиря ієрм. Мирон

В урочисті церковні свята, коли збиралися всі брати і сестри у Дорівській обителі, ієрм. Мирон розповідав про Скнилів, про подвижництво піонерів студійського чернецтва. Зі скромності і покори про себе багато не говорив, але розповідав тільки те, що служило справі будівництва живої віри у братії. З розповідей сучасників ієрм. Мирона довідуємося про його перші дні життя в монастирі.

Коли Михайло після пережиття покликання біля хреста вже прямував до Скнилова, назустріч йому йшли кілька юнаків. Коли розговорилися, то він довідався, що хлопці повертаються зі Скнилова. “У цьому монастирі надзвичайно суворе життя. Ми не витримали”, – відверто сказали вони Михайлові. “А я саме такого монастиря шукаю”, – відказав майбутній старець.

Прийшовши до фірти монастиря, Михайло попросив прийняти його до спільноти братів студитів. Брати радо погодилися на це. Нагодувавши, попросили у трапезній помити підлогу. Михайло довго не думав, швиденько і акуратно виконав доручену справу, яка видалася йому дуже простою. Але хтось зі старших звернувся до нього

і каже: “Брате! Бачу, що підлогу потрібно ще раз добре вимити”. Здивований Михайло виявив досконалий монаший послух. Він ще раз повторив доручене діло. Настоятелі й брати, побачивши щиру покору брата, між собою перемовилися: “Він буде святим монахом”. Ці слова в майбутньому стали дійсністю.

Монаше життя у Скнилові перервала війна. Під час Першої світової війни якось однієї ночі ченці задзвонили у дзвін на опівнічну. Угорський військовий підрозділ помилково сприйняв це як сигнал зради. Недалеко стояли війська армії генерала Брусилова. Угорці подумали, що студити подали знак для наступу московського війська. Пояснення не допомогли. Всіх монахів кілька днів тримали на колінах в холодній воді. Прохання митрополита Андрея до австрійського цісаря в справі монахів-в'язнів у Талергофі посприяли їх звільненню. Однак додому їх не відпустили, а відіслали до одного латинського монастиря. А звідти взяли на фронт. Цікавий епізод зі свого життя розповів ієрм. Мирон.

Одного дня його одягнули у військову форму, видали карабін і набої та наказали йти на передову лінію фронту. Пролунала команда. “В багнетну атаку!”. Отець був надзвичайно побожний, він ніколи не зміг би підняти зброї на ближнього. Тому вирішив наступати по своєму. Правою рукою виставив поперед себе чотки, а лівою – тягнув за собою незаряджений карабін. Устами і серцем промовляв Ісусову молитву: “Господи Ісусе Христе, Сину Божий, помилуй нас грішних”. Російські солдати, побачивши такого дивного вояка, що молився, обминали його, а він таким чином перейшов лінію фронту і потрапив до російського табору. Солдати такого видовища ще не бачили. Перед ними стояв високого зросту, сухий монах з бородою. Привітали монаха вигуками: “Батюшка! Батюшка пришел!”. Але офіцерам брусилівської армії цей епізод не був до душі, вони відіслали нещасного монаха в полон, в якому він перебував до кінця війни.

Після важких воєнних досвідів схм. Мирон повернувся до Унівської Лаври, яку митр. Андрей подарував для уцілілих монахів студитів.

На жаль, здоров'я було вже не те, але невгамовний брат не шукав собі полегшення у ті голодні часи. Працював у монастирській кухні й надалі провадив суворе життя. Із розповідей монахів довідуємося, що він працював пекарем. Іноді доводилося цілі ночі перебувати у пекарні, щоб на ранок для братії був свіжий хліб. Після такої нічної зміни вдень не хотів робити собі відпочинку. Брав участь у цілому церковному правилі. Брати, дивлячись на втомленого брата, просили, щоб полегшив собі свої страждання. Всі подивлялися його витривалість. Часто було так, що його відпочинком під час нічної праці був короткотривалий сон. Аби надовго не заснути, він навіть не сидав, а дрімав, спершись до стіни. Мовляв, що йому досить такої тривалості сну. Для деякого може здаватися, що це байки. Але насправді, якщо людина наскрізь осяяна Божою благодаттю, то нічого іншого не бажає чинити, як тільки обдаровувати Христовою Любов'ю своїх ближніх, намагаючись на зразок Ісуса Христа бути слугою для всіх, часто забуваючи про свої потреби.

Навчаючи інших кухарської справи, схм. Мирон часто приповідав: "Старайся так приготувати страву, немовби самому Ісусові Христові, котрий має завітати до тебе на гостину".

Як ми вже згадували, у 1943 р. отець-ігумен призначив ієродіакона Мирона настоятелем монастиря св. прор. Іллі у Дорі. Більше, ніж тридцять років прожив о. Мирон на Гуцульщині, де вірно служив Богові і народу. В пам'яті гуцулів цей чернець залишився як взірець святості. Коли ви запитаєте будь-кого з мешканців Дори або навколишніх сіл про цього старця, то найперше, що вони Вам скажуть, це те, яким він був святим. А отці і брати, які жили разом з отцем-настоятелем Мироном, розповідають, що він був надзвичайно стриманим. У цьому треба шукати причину його лагідності і покорі. Молитвою, постом і умертвленнями він, благодаттю Божою, виганяв злих духів, тобто читав екзорцизми над людьми, опанованими нечистими духами. В ті страшні часи войовничого атеїзму, коли диявол дедалі більше оволодівав серцями людей, ієрм. Деренюк виривав

Ієрм. Мирон Деренюк

душі з рук ворога і спрямовував їх до Христа, від якого отримав дар ласки і молитви.

Ієрм. Володимир (Василь Воронівський) розповідав, що у 1970 р. на одному із хуторів біля Крехова, висповідавши кілька десятків вірних, він відслужив Святу Літургію, на якій прийняло Пресвяту Євхаристію 43 особи. Міліція ввіймала ієромонаха “на гарячому”. Його забрали на 15 днів ув’язнення до Жовкви. І сталася дивна історія: в одного з міліціонерів, які кожного дня супроводжували отця на працю, син був хворий на епілепсію. Він попросив

о. Володимира допомогти його синові. Отець вирішив завести бідну дитину до Дори, щоб над нею помолився ієрм. Мирон. Дорівський чернець прийняв хворого і відчитав екзорцизм. Силою Ісуса Христа злий дух покинув хлопця, і він став здоровий. Подібних прикладів можна назвати дуже багато. Крім дару панування над злим духом, Господь обдарував цього покірного ченця даром лікування не тільки душ, але й тіл.

Отець Мирон підпільно обслуговував Яремче та села, розташовані поблизу. Він зазвичай не ходив самотньо, а переважно брав зі собою брата Порфирія. Щоденно вони відмовляли ціле Церковне Правило, навіть тоді, коли були завантажені фізичною працею. Спостерегаючи за монахами, міліція бачила ревність ченців, але не відважувалася присікуватися до старця Мирона. Та й вік його вже був досить похилим. Основний тягар, включно з ув’язненням, приймав на себе монах Порфирій. Отцю-настоятелю часто доводилося чути від набагато молодших від нього кагебістів такі слова, які вражали

серце. Не раз доводилося вислуховувати образливі репліки, але на це він відповідав молитвою за тих, які його зневажали. Старець із Дори цілим єством жив Євангелією Христа, який повчав: “Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас; таким чином станете синами Отця вашого, що на небі...” (Мт. 6, 44-45). Воістину цей святець став сином Отця Небесного, бо на ньому сповнилися слова Господні: “Блаженні ви, коли вас будуть зневажати, гонити та виговорювати всяке лихо на вас, обмовляючи мене ради” (Мт. 5, 11).

Особливою рисою ієрм. Мирона було вміння розуміти іншу людину, тому він відзначився як добрий сповідник. Був добрим лікарем, який вмів лікувати духовні хвороби, котрі були наслідком гріха. “Часто заохочував до оптимізму, віри в краще і вільне майбутнє, згадувала с. Йосафата, ЧСВВ, з смт. Делятин. Вона практично кожного дня приходила на Службу Божу до Дори. Ділячись своїми враженнями про Дорівську обитель, часто зазначає, що о. Мирон був завжди рівноважений і спокійний. До життя і діяльності отця ми ще повернемося трохи пізніше, а зараз розглянемо стан монастиря у 60-ті роки.

“БАГАТО СКОРБОТ У ПРАВЕДНИХ...” (Пс 34(33))

Життя у новозбудованому будинку не було спокійним. Місцеві люди іноді зверталися до ченців з проханням, щоб не утруднювали собі життя і не приймали так багато вірних, бо кожного дня до монастиря стікалися десятки людей: на Службу Божу, до сповіді, до хрещення і т. д. Але двері студійської обители завжди були відкриті для всіх.

Декілька разів представники міліції попереджували монахів, щоб не приймали людей, але ще більше вірних приходило до монастиря. Тоді їх почали штрафувати. Багато разів бр. Порфірій Чучман, який був економом, платив штрафи. Ще більших переслідувань вони зазнали, коли бр. Порфірій став ієромонахом. А це сталося так.

НОВИЙ ІЄРОМОНАХ

Одного дня всередині 60-х років чернець Порфирій різав в м. Яремчі дрова з кількома особами. Одним із цих робітників був майбутній єпископ Іван Маргітич. О. Іван познайомився з бр. Порфириєм. Йому сподобався запал, працьовитість і второпність енергійного монаха. І він рекомандував бр. Чучмана на священника. Сам отець Іван поїхав до Львова просити отця-архимандрита Никанора (Микола Дейнега, помер 8.11.1982 р.) щоб він погодився на свячення бр. Порфирія. Христос забажав, щоб його страждальна Церква поповнилася ще одним ієреєм.

У липні 1966 р. у м. Львові після закінчення навчання, на приватній квартирі владика Іван Слизюк висвятив брата Порфирія на дякона і священника. До зими 1968 року тепер уже два ієромонахи у Дорі підпільно обслуговували паству.

НА СХІДНУ УКРАЇНУ

Священниче служіння ієрм. Порфирія несподівано перервалося 15 лютого 1968 р. на свято Стрітєння Господнього, коли група міліціонерів, увірвавшись до хати, застала на богослужінні близько ста осіб, які брали участь у Святій Літургії. Ця подія стала приводом до суду над о. Порфириєм. Його звинувачували у тому, що він організовує богослужіння, сповідає людей, навчає дітей молитов, сповідає та причащає їх і навіть зробив фотографію разом з дітьми, яка стала одним із речових доказів для звинувачення. За ці «злочини» 22 жовтня 1968 р. Надвірнянський районний суд присудив дорівському ієромонаху Порфирію два роки колонії загального режиму. Але варто зауважити, якою мужністю відзначався отець! Коли відбувалося засідання, прокурор дуже негативно висловився про митр. Андрея Шептицького. На його непристойну репліку підсудний ієромонах

Отець-ігумен Юрій Макар із ієрм. Атаназієм і бр. Онисимом з відвідинами в ієрм. Порфирія, 1960 р.

відповів: “Ви чули або читали про митрополита, а я його бачив і знав особисто, я розмовляв з ним. Він був великою і доброю людиною. Україна ще довго буде чекати на такого апостола, як Шептицький”.

Нічого не допомогла апеляція в Івано-Франківському обласному суді. Вирок Надвірнянського районного суду залишили в силі. Ув'язнення отець відбував у Кременчуцькій трудовій колонії № 69 на Полтавщині.

Церква молилася до Бога за ласку швидкого повернення отця із тюрми. Старенький настоятель ієрм. Мирон часто виглядав за ворота, чи не повертає о. Порфирій додому, а в листопаді 1969 р. зі сльозами радості на очах обнімав співбрата. 17 листопада він був умовно-досторово звільнений і повернувся до Дори²⁶.

²⁶ Копії Ухвал судів віднайшов ієрм. Юстин (Бойко), керівник Постуляційного Центру Монастирів Студійського Уставу УГКЦ. На його прохання також було надіслано довідку з Кременчуцької виправної колонії № 69 від 10 лютого 2009 про ув'язнення о. Порфирія (Петра Чучмана) у 1969 р.

ЗА ХРИСТОВУ ВІРУ ТРЕБА СТРАЖДАТИ

У підпільному монастирі знов ожило духовне життя. З раннього ранку при заслонених вікнах, щоб не було видно світла, отці моляться Церковне Правило, служать Св. Літургію, а пізніше сповідають людей, читають молитви над хворими, працюють.

Побожні гуцули запрошують отця Порфирія до своїх домівок, щоб подати їм духовну опіку, укріпити у святій вірі.

Отцям монахам допомагають у місійній праці сестри монахині, особливо в катехизації дітей. Так, сестра Йосафата ЧСВВ, підготувавши дітей, запрошувала ієрм. Порфирія, щоб він їх сповідав, причащав.

Ієромонах Порфирій пішки ходить із села в село по всій Гуцульщині, проповідуючи Христа, наражаючи себе на різні небезпеки з боку влади, яка старалась пильно стежити за ним. Гуцули казали: “Який то монах Петро є відважний”²⁷.

І знову погрози від влади, штрафи, конфіскація церковних книг, церковних речей, і знову суд, ув’язнення за підпільну працю. Ось документальне підтвердження вироку, винесеного отцеві за його душпастирську діяльність.

Ієрм. Порфирій із дітьми смт. Делятин після першої св. Сповіді і св. Причастя.

²⁷ У голах люди ієрм. Порфирія знали як монаха Петра.

ПРИГОВОР
ИМЕНЕМ УКРАИНСКОЙ СОВЕТСКОЙ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

*1 августа 1973 г. Народный суд Яремчанской постоянной сессии
Ивано-Франковской области в составе:*

<i>председательствующего – народного судьи</i>	<i>Чурикова А.Я.</i>
<i>народных заседателей</i>	<i>Улицкого В.В.,</i> <i>Нимчука М.И.</i>
<i>при секретаре</i>	<i>Резановой Т.А.</i>
<i>с участием прокурора</i>	<i>Лубей И.М.</i>
<i>и адвоката</i>	<i>Дзюбей В.И.</i>

*рассмотрев в открытом судебном заседании в г.Яремча дело по обвинению **Чучмана Петра Томовича**, 27 мая 1906 г. рождения, уроженца с. Межгорье Перемышлянского района Львовской области, беспартийного, украинца, жителя г.Яремча ул.Ленина, 142, Надворнянского района Ивано-Франковской области, образование 5 классов, не работающего, судимого народным судом Надворнянского района 22 октября 1968 г. к 2 годам лишения свободы, условно-досрочно освобожденного 17 ноября 1969г., гражданина СССР, по ст.138 ч.П УК УССР, –*

установил:

Подсудимый Чучман в ноябре 1969 г. был условно-досрочно освобожден из мест лишения свободы, т.к. осуждался по ст.138 ч.11 УК УССР за нарушение законов об отделении церкви от государства и школы от церкви.

Возвратившись из мест лишения свободы, подсудимый не стал на путь исправления, а вновь стал продолжать нарушать законы об отделении церкви от государства, совершал обманные действия с целью возбуждения религиозных суеверий у населения.

Так, в августе 1970 г. подсудимый Чучман прибыл в с. Черные Ославы Надворнянского района в жилой дом гр. Мельника Дмитрия Николаевича, дочь которого Анна болеет эпилепсией.

Для проведения богослужения подсудимый взял с собой 1 бутылку “священной” воды, крест, 4 молитвенника, где над головой несовершеннолетней читал молитвы, заверяя, что вылечит дочь от болезни, а затем посвятил жилой дом.

Кроме этого, подсудимый, проживая совместно с монахом Деренюком Михаилом Ивановичем, систематически проводят в принадлежащем им на праве общей собственности жилым доме богослужения с целью возбуждения религиозных суеверий среди населения.

В декабре 1972 г. и марте 1973 г. в жилой дом подсудимого пришла несовершеннолетняя Мельничук Анна Васильевна, болеющая эпилепсией, подсудимый сказал ей зажечь свечку, а монах Деренюк, которого позвал подсудимый, читал молитвы над головой ребенка.

Допрошенный в судебном заседании подсудимый вину свою в совершении преступления не признал и пояснил, что он является монахом-католиком и в августе 1970 г. он по приглашению гр. Мельничук Анастасии Николаевны прибыли в с. Черные Ославы, захватив с собой бутылку “священной” воды, крест и 4 книги – молитвенника, однако был встречен председателем сельсовета Лейбюком, который отобрал у него 2 книги и в силу этого он не смог провести богослужение в доме гр. (Мельничука) Мельника Дмитрия Николаевича.

Подсудимый пояснил далее, что в своем доме он не проводит богослужения, а это делает монах Деренюк.

Суд считает, что преступление, совершенное подсудимым по ст. 138 ч.11 УК УССР доказано следующими доказательствами:

Допрошенная в судебном заседании свидетель Мельник Анастасия подтвердила, что в августе 1970 г. она пришла в дом подсудимого и попросила, чтобы он пришел к ней домой в с. Черные Ославы посвятить хату, а кроме этого у нее дочь болеет эпилепсией.

С этой целью подсудимый, как заявила указанный свидетель, прибыл к ней в дом, однако в пути следования председатель сельсовета Лейбюк отобрал у него 2 молитвенника.

В судебном заседании свидетель Лейбюк заявил, что в августе 1970 г. на улице в с. Черные Ославы он встретил подсудимого, у которого имелась 1 бутылка “священной” воды, 4 молитвенника, крест на цепочке и ряса, а на вопрос о целях его приезда, подсудимый заявил, что дочь Мельника болеет эпилепсией, и с целью ее излечения он приехал освятить их хату, при этом было забрано у подсудимого 2 молитвенника. На следующий день, как заявил далее свидетель Лейбюк, он встретил гр. Мельника Дмитрия Николаевича, который подтвердил ему, что подсудимый полностью осуществил церковную службу в его доме с целью излечения больной дочери.

Указанные показания на предварительном следствии показал также и свидетель Мельник Дмитрий, отказавшись от них в судебном заседании, в связи с чем их следует рассматривать как объективные соответствующие фактическим обстоятельствам дела.

Свидетель Мельник Анастасия также пояснила, что в августе 1970 г. она приехала в дом подсудимого, а так как ее дочь болеет эпилепсией, то она пригласила его отправить службу в ее доме и с этой целью подсудимый прибыл к ней домой, где переночевал, а на следующий день она дала ему 1 руб. и он поехал домой.

Свидетель Мельничук Анна подтвердила, что в марте 1973 г. она приехала в дом подсудимого и он предложил ей зажечь свечку, после чего монах Деренюк читал над ней молитвы.

Кроме этого подсудимый признал, что в августе 1970 г. он ездил з с. Черные Ославы для проведения богослужения в доме гр. Мельник Дмитрия Николаевича.

Оценив собранные доказательства в их совокупности, суд считает, что преступление, совершенное подсудимым по ст. 138 ч. II УК УССР полностью доказано.

При избрании меры наказания судом учитывается степень общественной опасности совершенного преступления, личность подсудимого и с учетом его нетрудоспособности в силу преклонного возраста необходимо избрать общий вид колонии.

На основании изложенного и руководствуясь ст.ст.323, 324 УПК УССР, суд

приговорил:

Чучмана Петра Томовича по ст.138 ч.П УК УССР подвергнуть лишению свободы сроком на 1 (один) год и 6 (шесть) месяцев с отбытием в исправительно-трудовой колонии общего режима.

Меру пресечения осужденному избрать подписку о невыезде.

Приговор может быть обжалован в Ивано-Франковский облсуд в течении 7 дней со времени объявления.

Народный судья: подпись.

Народные заседатели: подписи

С подлинным верно:

СУДЬЯ **Т.Й.СВИРИДА**

Ув'язнення отець відбував у Райківецькій виправній колонії №78 аж до 10 квітня 1975 р.²⁸ Як свідчать судові вироки, його карали за віру в Бога, за священниче служіння людям, молоді й дітям. Це справжнє ісповідництво, тому ми сміливо можемо називати отця ісповідником віри. Його ніяк не вдавалося зламати, і він різними способами, згідно зі своїм покликанням і станом, вірно продовжував служити Богові. Адміністрація колонії намагалася переконливими аргументами, навіть проханнями, схилити отця до “покаяння” і переходу до московського православ'я. У крайньому разі змушували стати донощиком. Але від цього греко-католицький монах категорично відмовлявся. Дехто із в'язнів радив отцеві вчинити так: “Та ви, отче, будьте собі католиком і моліться за Папу Римського скільки хочете, тільки підпишіться, що ви переходите до православних, і будете мати спокій. Та ще й до того ніхто про це не буде знати. Вас швидко звільнять з тих сирих мурів на волю”. На такі псевдопоради мужній отець відповідав: “Я не буду лукавити і зраджувати Ісуса

²⁸ На прохання ієрм. Юстина (Бойка) було надіслано довідку з Райківецької виправної колонії №78 від 5 лютого 2009 про ув'язнення о. Порфирія (Петра Чучмана) у 1973-1975 р.

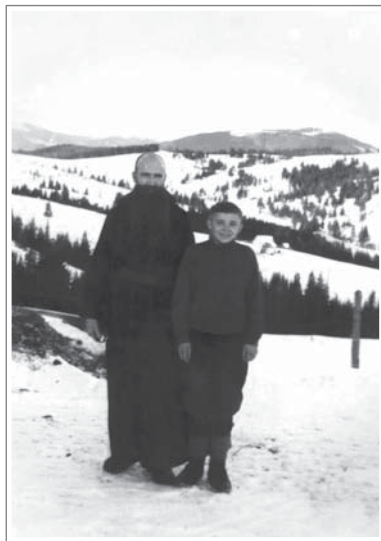
Христа та свою Церкву. Про мій підпис відразу дізнається ціла Україна. Монах зрікся своєї віри? Ні! Це ганьба!”

Отець дуже мало розповідав про своє перебування в комуністичних таборах. Коли хотів щось розповісти молодим ченцям і вірним про ув'язнення, то сльози не давали промовити слово. “В тюрмі жахливо, доводилося спати навіть на бетоні, – крізь рясні сльози схвилювано промовляв дев'яностолітній ієромонах. – Але навіщо Вам це знати?” – отець переривав власну розповідь та з монашою покорою переводив розмову на іншу тему. Ніхто не відважувався просити старця про продовження бесіди. Безперечно, згадка про страшні тюремні мури завдавала болю старечому серцю. Отець не дбав про земну славу, хоч її заслуговував більше, ніж хто інший.

УНІВСЬКИЙ ВИХОВАНЕЦЬ

Читач вже трохи ознайомився з життєвими перипетіями о. Порфирія, але ми ще не говорили про його дитячі та юнацькі роки. Вони нам багато пояснять і доповнять життєву мозаїку цього старця.

Єрм. Порфирій (Чучман Петро Томович) народився 25 травня 1906 р. у с. Унів Перемишлянського району на Львівщині в багатодітній сім'ї, в якій отримав початкове релігійне виховання. Змалку відвідував монастир монахів студитів: приходив на богослуження, допомагав монахам у праці і приглядався до законів чернечого

Монах Порфирій серед гір

життя. Хлопцеві сподобалося життя, яке провадили ченці. Маючи близько 13 років, замешкав у монастирі, але не як кандидат. Тільки з дозволу отця-ігумена хотів ліпше пізнати ази чернецтва. Проживши так кілька років і побувавши у с. Зарваниця, де щойно зароджувався студійський монастир і де разом з братами переживав найважчий період будівництва обителі та налагодження чернечого життя, здобув практичні знання про монастир. Петро виконував різноманітну працю, яку йому доручав настоятель. Одного дня його викликав о. Климентій Шептицький і сказав: “Ти, Петре, уже дорослий і тому повинен вирішити, чи залишаєшся і вступаєш до новіціату, чи йдеш додому, бо в монастирі ми можемо утримувати тільки сиріт або дуже бідних”. Перед юнаком постало запитання: “Чи я маю покликання до монашого життя?” Шукаючи відповіді, він вирішив спитати поради в одного старенького монаха, який виявився передбачливим старцем. Він сказав Петрові так: “Знаєш, Петре, ти є ще дуже молодий, і для тебе краще буде піти у світ, відслужити у війську, а потім, якщо будеш відчувати покликання, то вступи до монастиря. Але хочу дати тобі таку раду: кожного дня молися три рази “Богородице Діво” про добру долю”. Розваживши перед Господом в молитві всю справу, Петро вирішив не залишатися в монастирі, але йти додому. Часу не гаяв – у одного єврея в Перемишлянах навчився кравецького ремесла.

Через короткий час пішов до армії, де минули 1928 і 1929 роки. Повернувшись з війська, розпочав працювати; мав можливість одружитися, але відчував, що діється з ним щось загадкове. Зрозумів, що майбутнє його життя має продовжуватися серед чернечої братії. У своєму житті намагався у всьому сповнювати Божу волю. Свідомо і ясно постановив йти до монастиря, бо був переконаний, що Господь бажає бачити його ченцем.

До Лаври прийшов тоді, коли монахи співали Дев'ятий Час. Зголосився на фірту і попросив прийняти до обителі. До рідної домівки повернувся, щоб попрощатися з рідними і друзями. Вдома справив

прощальний вечір для молоді. Повідомив, що вступає до монастиря, але ніхто не сприйняв цього повідомлення серйозно. Подумали, що Петро жартує. Але це не був жарт. Удосвіта, завантаживши віз своїми речами, під'їхав під монастирську браму і віддав своє життя на служіння Богові. Було це в листопаді 1932 р.

Нелегкими були перші дні життя в монастирі, перші кроки підкорення своєї волі Божій. Доводилося виконувати різноманітну працю. Його призначили доїти корови. Молоді хлопці з села дивувалися тому, як здібний кравець упокорюється і йде на ферму. Але, переборюючи сором, монах Петро витривало вправлявся у чернечому послуху. За деякий час о. Климентій призначив бр. Петра до Львова. Недовго довелось йому перебувати на рідній львівській землі. Господь покликав його в незнані для нього краї.

Після того, як митр. Андрей та ігумен Климентій домовилися з єп. Григорієм Хомишиним про заснування в с. Дора на Гуцульщині монастиря Студійського Уставу, новик Петро Чучман прибув до Карпат. Тут найперше він відзначився працьовитістю і сумлінністю, а вже 13 липня 1938 р. в Унівській Лаврі отримав схиму з новим ім'ям – Порфирій.

Обрав собі ім'я мученика, немовби пророкуючи собі страдницьке майбутнє. У Дорі новосхимонах розпочав вчити кравецтва місцевих хлопців.

СІМДЕСЯТІ РОКИ. СМЕРТЬ ІЄРМ. МИРОНА

Зробивши такий біографічний відступ, повертаємося до Дори у 70-і роки. Одного разу перед самими Великодніми святами міліція конфіскувала у монахів всі церковні книги. О. Порфирій відважився і поїхав до Надвірної до начальника Надвірнянського КДБ з вимогою повернення церковної літератури. Йому відмовили. Тоді о. Порфирій почав просити, щоб йому тільки на Свята позичили деякі

богослужбові книжки. Сталося диво: сам начальник КДБ віддав Квітну Тріодь і збірник “Вечірня і Утрень”.

6 січня 1976 року для історії студійського чернецтва є одночасно днем радості і смутку. Цього дня помер настоятель монастиря ієрм. Мирон Деренюк. Днем радості є тому, бо до вічності відійшов і з'єднався з Господом правдивий ісповідник віри і святець нашої Церкви. Віримо, що там, в небі, не переставав молитися за легалізацію Греко-Католицької Церкви. Цю внутрішню інтуїцію підтверджує сон, який приснився с. Йосафаті ЧСВВ невдовзі після смерті отця-настоятеля.

Сниться їй дивної краси Небесний Храм. Десять попереду розміщений престіл. До нього прямує о. Мирон, одягнений у білосніжний стихар, який оздоблений золотом, що переливається різними кольорами. Отець Порфирій, який одягнений у чорний підрысник, попід руку веде настоятеля. У сестри склалося враження, що невдовзі має служитися Св. Літургія, бо навколо побачила багато монахинь, які очікували на богослуження. Цей дивний сон відкриває перед нами (звичайно, недосконало) картину небесного щастя і радості. Там, у Небесному Царстві, не вмовкає хвала Господа. Цей сон знову повчає нас, що початок цього вічного життя є вже тут, на землі, це – Пресвята Євхаристія.

Забажав Христос, щоб Його улюблений учень святкував Різдво у вічній щасливості. С. Йосафата розповідає, що 6 січня після Святої Вечері отець-настоятель, який лежав на ліжку, попросив подати йому свячену воду і кропило. Коли сестри подали йому те, про що просив, він покропив всі закутки кімнати і чомусь свої чоботи, немовби готуючись у дорогу. Через короткий час перейшов від смерті до життя, до Того, з яким прагнув зустрітися віч-на-віч – до Ісуса Христа.

Незважаючи на переслідування і заборону, тисячі людей прибули до монастиря попрощатися зі своїм дорогим і любим отцем. Похорон перетворився на маніфест віри. Перед цим могутнім народним виявом безбожна влада була безсила.

Похорон провадив ієрм. Володимир (Василь Вороновський). Він виголосив проповідь, в якій закликав вірних до витривалості у вірі. Отець наголосив, як і у всіх своїх тодішніх проповідях, що тепер християни переживають час випробування, подібно як апостол Петро чи Юда. Юда зрадив Ісуса і не покався, а апостол Петро, відрікшись Христа, навернувся і став Головою Церкви. Ласки непохитної віри і щирого покаяння ми повинні завжди просити у Господа. Для нас прикладом твердої Петрової віри був о. Мирон. На похороні були присутні інші ієромонахи студити, монахи і монахині. Зі спогадів багатьох очевидців, такого величного похорону на ті часи ніхто не бачив. На цвинтар монахи і вірні супроводжували свого пастиря співом українських колядок. Перед церквою, яка була тоді в посіданні нез'єдинених, відслужили Панахиду і поблизу храму похоронили тіло усопшого ієромонаха.

ДОПОМОГА ХРИСТОВИХ ОБРУЧНИЦЬ

У нашій розповіді ми згадували про сестер-монахинь. У часи підпілля біля монастиря гуртувалися монахині різних згромаджень. Не маючи своїх духовних провідників, вони зверталися до ієромонахів студитів. Кілька сестер мешкало у Дорі, решта у м. Яремчі або в сусідніх селах. Вони допомагали монахам у господарстві, коли ті цілковито посвячувались духовним справам, співали богослуження. Церковного співу їх вчив отець-настоятель Мирон. Монахині розділяли з монахами і горе, і радісні хвилини. Іноді с. Йосафата згадує хвилини, коли доводилось вирушати до міліції, а там випитували і вимагали інформації про священників. Але ніхто не зрадив своєї віри і Церкви. Було цілком навпаки: монахині організували Святі Літургії в домах вірних у Делятині, Заріччі, Лоевій та ін. Кілька померлих сестер поховано на цвинтарі в с. Дора біля парафіяльної церкви. Духовний провід і підтримку від дорівських монахів отримували сестри василіянки, студитки, служебниці Непорочної Діви Марії та

інші. Серед тих сестер належить згадати м. Йосифу, м. Макарію, м. Іларію, м. Димитрію, м. Єремію, м. Константану, с. Єлисавету, с. Лукію, с. Зосиму, с. Емілію, с. Агнету та десятки інших. Всі ці монахині вже упокоїлися і споглядають Бога лице-в-лице, бо мужньо перейшли випробування. Свідками підпілля були також монахині с. Йосафата, с. Єлисавета, с. Мар'яна, с. Василіса, с. Methodія, с. Панкратія, с. Анізія, с. Стефаніда, с. Вероніка, с. Володимира, с. Євгенія...

СВЯТІСТЬ ТАМ, ДЕ Є ПРОСТОТА І ЩИРІСТЬ

На свято св. Архистратига Михаїла у 1979 р. до Дори прийшов жити Федір Гордійчук. Він народився 14 вересня 1913 р. в с. Пнів Надвірнянського повіту. Виростав і виховувався у бідній християнській родині. Батьки прищепили йому з молодих літ щиру любов до Бога.

У 1943 р. німці забрали Федора до Німеччини, де він працював у шахтах аж до закінчення війни. Федір працював у дуже шкідливих умовах. Доводилось добувати вугілля в т. зв. мокрих шахтах. Там підірвав собі здоров'я. Попереду його чекали ще більші випробування.

Коли він повертався на Україну, то його помилково зарахували до дезертирів, хоч фактично від самого початку належав до ув'язнених. Довелося втікати, бо повертатися додому з таким алібі у сталінські часи означало пакуватися на кілька років до Сибіру. Не маючи іншого виходу, Гордійчук зробив спробу сісти на поїзд, який вирушав до Прибалтики. Але чергові одразу почали відганяти бідолаху. Якимось чудом йому вдалося приміститися на покрівлі одного з товарних вагонів. Ще перед від'їздом Федір назбирав до пазуки грушок, бо був дуже голодний. Ці грушки виконали дуже корисну функцію, але не як їжа, а як захист перед смертю. Саме так, бо через кілька десятків кілометрів внаслідок палючого сонячного проміння покрівля вагону розігрілася до такого стану, що неможливо було доторкнутися рукою. Замість того, щоб приглушити голод, довелося на тих грушках їхати. Приїхавши до Прибалтики, втікач потрапив до рук місцевих органів міліції. Звичайно, Федір не мав при собі жодних доку-

ментів. Гордійчук за своїм характером був дуже спокійний, ніколи й нікому у своєму житті не завдав кривди. Тому міліція, затримавши його на кілька днів, повірила щирим словам Федора, що він не дезертир, а полонений. Його відпустили, але ще багато довелось натерпітися, заки добрався до рідного села. Натрапляв на перешкоди в Білорусії та у Львові. А коли, зморений голодом, ледь приплився додому, то, на превеликий жаль, нікого не застав серед живих. Гіркий смуток огорнув його серце, але він не впадав у розпач. Надіявся тільки на Бога. Коли сусід побачив, що хтось ходить по городі, підняв галас, бо подумав, що то злодій. Сусід не впізнав свого колишнього сусіда – настільки лихоліття війни змінило обличчя Федора!

Якось із труднощами вдалося знайти працю сторожа. Тут же у сторожовій хатинці, сторожував, жив і молився. Потім тривалий час доглядав хворого чоловіка у м. Надвірна. Цей чоловік вже кілька років був прикутий до ліжка важкою недугою. Маючи вразливе серце, він не зміг покинути хворого. І лише щойно після його смерті виявив бажання послухати о. Порфирія і переїхати до монастиря у Дорі. Склалося так, що в Дорі замешкав новий брат. Єрм. Порфирій у критичні моменти протистояння з атеїстичною владою любив повторювати: “Бог скинув мені Федора з неба”.

У 1995 р. брат Федір прийняв схиму і отримав ім'я Тадей. Єрм. Олександр, якому отець-ігумен доручив відслужити Чин Мантії, на проповіді сказав: “Переважно монах отримує схиму після 4-5-річної проби, і вона стає початком нового життя у Христі. Натомість у випадку бр. Тадея схима для нього є увінчанням його монаших подвигів, нагородою від Господа за святе життя”. Годі перерахувати добрі вчинки того святця.

Останні роки життя схм. Тадей проживав в Унівській Лаврі. Всіх вражало його постійне заглиблення у молитві. Це був молільник за нашу Церкву і народ. 9 квітня 2006 р. він удостоївся прийняти Велику Схиму, отримавши ім'я – Теодосій, але невдовзі, на Страсну суботу, 22 квітня він відійшов по вічну нагороду до Царства Небесного. Ігумен Венедикт (Валерій Алексійчук) з братією поховали велсхм. Теодосія на Чернечій горі в Уневі.

ДЕЯКІ ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КАТАКОМБНОЇ ЦЕРКВИ У ДОРІ

Коли ми тепер роздумуємо над трагічною долею Церкви на Україні, то повинні би згадати всіх тих, які несли той незрівнянно важкий тягар. На жаль, наші можливості поки що обмежені, але варто зауважити, що особливе місце в підпільній Церкві займали монастирі. Саме вони взяли на себе найтяжчий удар комуністичної влади. Монаші спільноти різних згромаджень без особливих труднощів глибоко закоріювалися у катакомбах. Навіть “всемогутнє” КДБ не могло нічого вдіяти з богопосвяченими особами. Одного разу, роздумуючи про долю студійського чернецтва, тодішній отець-ігумен Севастьян Дмитрух на закінчення реколекцій в м. Яремчі сказав, що монастир у Дорі навіть у найтяжчі часи радянщини, на подив усіх, був чинним весь час. Трохи притихало монаше життя лише тоді, коли ієрм. Порфирій перебував в ув'язненні. Але в ті хвилини жевріючу іскру молитви підтримували ієр. Мирон та монахині, які не опускали цього святого місця. Просто нічого не могли вдіяти комуністи з отцем Чучманом, а вбити боялися. Саме в Дорі під час тоталітарного режиму, окрім монастиря, активно діяли дві підпільні семінарійні групи.

Один з осередків, де гуртувалися молоді кадри, був розміщений у домівці о. Михайла Косила. Там виховувалися близько двох десятків священників. Також на квартирі о. Василя Семенюка, як керівника львівської семінарійної групи, єп. Кир Юліян Вороновський висвячував молодих хлопців на священників. О. Василь вміло проводив конспіративну роботу у підпіллі з метою підготовки молодого покоління священників. Конспірація була настільки ретельною, що навіть у спілкуванні між собою майбутні отці не знали справжніх прізвищ та імен своїх вчителів. Монахи студити з Дори та Львова мали тісні контакти з приятелями за покликанням.

Час від часу до мальовничих і задумливих гір з'їздилися на наради підпільні студити з різних куточків Галичини. Тут мали можли-

вість відновити свої духовні сили через молитву та інтелектуальну працю. Уроки морального богослов'я проводив ігумен Юліан Вороновський. Він, щоб не навести на слід, мешкав у бідної вдови Ганни Якуб'як, чоловік якої до війни у церкві був дяком. Часто заходив до о. Порфирія в гості та намагався довго не затримуватися, щоб не викликати підозри. До отця також приходили молоді монахи. Для них цей згорблений старець був символом непереможної стійкості Христової Церкви. Монастир у Дорі гостив також єпископа Софрона Дмитерка, єпископа Павла Василика, єпископа Єроніма Тимчука та багатьох інших визначних духовних осіб.

Наша розповідь була б неповною, коли б ми поминули той факт, що в часи переслідування гори Карпати були надійним пристановищем не тільки для монахів, але й для духовенства. Відомим на всю околицю був о. Ярослав Сірецький, який славився тим, що систематично служив Божественну Літургію, яку відвідували десятки вірних.

Постійно в Дорі мешкав ієрм. Онисим (Омелян Шуплат, ЧСВВ), ігумен Золочівського монастиря. Це був отець неабиякої відваги, бо так само, як ієромонахи студити, він здійснював активну душпастирську діяльність. Ієрм. Онисим мешкав у Кам'янці (так називається одна з частин с. Дора)²⁹.

²⁹ Ієрм. Онисим народився 21 березня 1907 р. у м. Порохняку Ярославського повіту (тепер територія Польщі). В м. Перемишлі він закінчив гімназію, після якої вступив до новіціату Отців Василян у Крехові. Владика Йосафат Коциловський 25 листопада 1932 р. висвятив його на священника. Після свячень молодий ієромонах працював вихователем молоді у Бучацькій гімназії. Згодом був призначений ігуменом Золочівського монастиря на Львівщині. Але вже у 1944 р., коли прийшла радянська влада, ієрм. Онисим був змушений виїхати з рідного монастиря до Бережниць на Лемківщині. Після закінчення війни переїхав до монастиря в Погоні, а коли і той закрили, то він працював робітником на заводі у м. Станіславі. Підпільно душпастирював у таких селах: Бортники, Тарновиця, Гостів. Частково виконував священничі функції в м. Лумачі. За змушеність до УГКЦ був звільнений з роботи, багато разів його затримували органи КДБ. У 1957 р., у зв'язку з поганим станом здоров'я, отець переїхав до с. Дора і доїздив звідси до с. Бортники. Ієрм. Онисим помер 27 січня 1985 р. Похорон відслужив єп. Софрон Дмитерко. Його поховали поруч з ієрм. Мироном Деренюком (Інформацію про покійного василянського ієромонаха радо подала його родина. На цьому місці прагнемо висловити щиру подяку рідним ієрм. Онисима). Див. також: С. Флис, Він йшов в ім'я Господне, в С. Флис, о. І. Лозинський, На перевалі духу, Івано-Франківськ 2013, с. 70-75.

ОЖИВЛЕННЯ ЧЕРНЕЧОГО ЖИТТЯ В КАРПАТАХ

Провидіння Боже керувало історією таким чином, що чернечі ряди поповнювалися з кожним роком новими покликаннями. Укріплювати і виховувати нові сили можна було найкраще там, де найменше загрозувала небезпека.

Гори якраз сприяли цьому. Окрім того, монахи використовували кожну нагоду, щоб сприяти релігійному вихованню дітей та молоді.

Починаючи від літа 1986 р., молодий ієрм. Севастьян (Степан Дмитрух, 1991-1999 р. – ігумен Свято-Успенської Унівської Лаври) організовує у м. Яремчі релігійний табір для дітей. У цій нелегкій і дуже небезпечній справі йому допомагали брати і сестри-монахині Студійського Уставу та сестри з монастиря св. Вінкентія. Гості Гуцульщини переважно приїздили з Львівщини, а метою їхнього побуту була духовна і фізична обнова. Під тиху розмову листочків могутніх буків та під лагідне журчання лісових струмочків, які вдало пробивали собі шлях до потоку, можна було безпечно проводити катехизу. Ліс огортав своїми ніжними руками-гіллями шукачів вічних істин, шукачів Божої Правди. Від 1987 р. табір має назву “Сарепта”. У Старому Завіті у Першій Книзі Царів поміщено розповідь про св. прор. Іллю, який, втікаючи від переслідування, замешкав у бідної вдови у Сарепті. Приймаючи його, сарептянська жінка віддала останні рештки їжі, наражуючи себе і сина на голодну смерть. Але Господь винагородив її стократно, бо до кінця голодного періоду у неї не закінчувалися борошно й олія, а пізніше Господь через пророка воскресив її померлого сина. Щось подібне відбувалося на Гуцульщині, де так само бідні вдови приймали дітей, які потребували мешкання на час літнього табору.

Для “Сарепти” жертвували кошти численні добродії. Місцеві газди не шкодували для справ виховання молоді ні харчів, ні праці. Страви, які готували монахині, були ще й до того приправлені молитвою. Цікавими були походи в гори. На гірських полонинах провідники юних мандрівників організовували Акафісти, Молебні та

інші молитви. Під потріскування ватри співали релігійні пісні та організували конкурси. Таким чином молоде покоління виховувалося у душі християнської моралі.

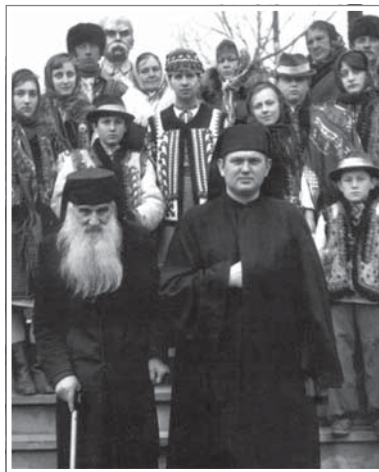
Вседобрий Бог обдаровував й надалі обдаровує гуцулів своїми ласками за безкорисливу любов до ближнього. А чи не найбільшим даром є ці мальовничі краєвиди, які здаються немовби вирізьбленими Святим Духом при сотворенні світу.

ПОВЕРНЕННЯ СВЯТИНИ. ПЕРШІ КРОКИ НА ВОЛІ

Провидіння Боже зарядило так, що сили темряви були переможені силами добра. 1990 рік Божий приніс із собою велику полегшу для релігії. Поволі греко-католики зачали перебирати свої рідні храми і відправляти в них богослуження.

До Дори дійшла вістка, що найближчим часом монахи отримають ключі від монастирської церкви. Село неначе ожило. Всі загомоніли і чекали того дня, коли зможуть вільно молитися у храмі. І той день настав. Очевидці розповідають: “Коли відчинилися церковні двері, ієрм. Порфирій впав хрестом і голосно заривав, лежачи на порозі при вході до храму”.

Здається, що Бог вчинив чудо! Те, що кілька років тому видавалося тільки мрією, здійснилося на наших очах. Не знаємо, які слова промовляв до Бога отой старець, коли лежав на порозі. Без сумніву, той дощ рясних сліз, що випливали із старечих очей, свідчив про щиру вдячність Господові за великий дар волі.

*Ієромонах Порфирій
та ієромонах Йосиф серед гуцулів*

28 січня 1990 року ввійшло до літопису наших монастирів як день, коли вперше за кілька десятків років у церкві св. прор. Іллі єпископ Юліян Вороновський (тодішній ігумен монахів студитів) у співслужінні ієромонахів та священників відслужив Святу Літургію. Практично вся монаша родина Студійського Уставу з'їхалась на це урочисте свято. Тисячі людей з Дори, м. Яремча та навколишніх сіл мали можливість вільно брати участь у літургійній відправі. На пам'ять про повернення святині встановили дерев'яний хрест.

Від цього часу розпочалася нова епоха в житті студійського братства. Ієрм. Порфирій одразу взявся до відновлення храму, добудував захристію. Зі Львова для підтримки монахів у Дорі (їх було тільки двоє) приїхав ієрм. Йосиф Мілян, який спочатку доїжджав, а потім напостійно замешкав у Дорі. Характерною рисою душпастирської праці новоприбулого ченця було те, що він розпочав свою діяльність від праці з молоддю і дітьми. Таким чином він також причинився до відродження духовності не тільки в Дорі, але й у м. Яремчі, бо там виконував обов'язки пароха Святоуспенської церкви. Згуртована отцем Марійська дружина відіграє важливу роль не тільки в житті парафії, але й у суспільно-культурній ділянці життя міста та єпархії. Залучають усіх: і молодь, і старших.

Ієрм. Йосиф залишив після себе приемні спогади, як добрий організатор і вмільний керівник парафії.

БИТТЯ ЧЕРНЕЧОГО ДЖЕРЕЛА: НАДОЛУЖЕННЯ ВТРАЧЕНОГО І ТВОРЕННЯ НОВОГО

У вересні 1991 р. монастир у Дорі отримав нового настоятеля в особі ієрм. Олександра (Омеяна Приліпа), який походить з Тернопільщини. Перед цим він виконував душпастирські обов'язки у м. Львові. Кир Софрон Дмитерко, єпископ Івано-Франківський, призначив нового ієромонаха парохом м. Яремча.

Релігійне життя в Галичині дедалі більше поживлявалося. Господь Бог кликав багатьох юнаків і дівчат до чернечого життя, для того, щоб вони цілковито присвятили своє життя молитві і праці для духовного добра. Не маючи іншого монастиря, де зміг би розміститися новіціят, монахи студити у січні 1993 р. вирішили організувати його в Яремчі. Перший післяпідпільний новіціят провадив ієрм. Орест (Олег Козак). Монашого життя забажало вчитися 15 осіб. Але вже у травні цього ж року молоді новики переїхали до щойно відданого їм Унівського монастиря. Яремчанці неохоче сприйняли

Ієромонах Олександр

цю новину, бо не хотіли, щоб монахи виїздили з їхнього міста. Багато вірних навіть щоденно приходили на Святу Літургію до парафіяльної церкви. Як могли, старалися допомагати і духовно, і матеріально.

Монастирська церква в Дорі звертала на себе увагу багатьох гостей Гуцульщини. Всі говорили, що необхідно обновити цю дерев'яну перлину. Навесні 1993 р. Було розпочато реставрацію іконостасу та внутрішнього інтер'єру церкви. Престіл оздоблено різьбленим та інкрустованим семисвічником. Встановлено новий дерев'яний світильник (павук) і бокові світильники. На стінах з'явилися нові ікони. Всі ці мистецькі витвори вийшли з-під руки гуцульських майстрів, головню з м. Косова.

Щороку а Різдваїні свята реколекційний дїм у Яремчі, заповнювався дитячим смїхом та галасом. Найчастїше гостями були представники молодї і дїтей зі Схїдної України. Дїти в Яремчі вчилися

молитися, колядувати і пізнавати різдвяні звичаї Гуцульщини. До рідних домівок поверталися сповнені приємних вражень про Гуцульщину та привітність її мешканців. Найбільше їх вражала релігійність жителів Карпат.

У лютому 1996 р. відповідальним за реколекційний дім у Яремчі був призначений ієрм. Ніканор (Микола Лоїк). Таким чином, у Дорі мешкали: ієромонахи Олександр і Порфирій, схм. Тадей та ще один брат. А в Яремчі – ієрм. Ніканор і два брати. Монастир зростає не лише кількісно. Обласне оздоровче управління вирішило передати монастиреві дерев'яний старий будинок, який належав Яремчанській лікарні. У реколекційному домі протягом багатьох років проходили реабілітацію діти, які постраждали від аварії на Чорнобильській АЕС. Та й дотепер він служить для відпочинку і виховання молоді й дітей.

ДЕВ'ЯНОСТОЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ІЄРОМОНАХА ПОРФИРІЯ

Ієромонах Порфирій

Тоді, коли весна зустрічається з літом, а саме 25 травня, монастир студитів урочисто вшановував 90-літній ювілей сивобородого і вже вдвоє згорбленого ієрм. Порфирія. Позаду дев'ять десятиліть, а старець казав, що йому мимоволі здається, немовби ще недавно ходив до школи або на світанку щодуху прямував до Перемишлян на навчання до єврея. Такий ювілей навіває спогади про минуле. Отець, щоправда, не мав звичаю

розводитися, оповідаючи про свої життєві стежки. Радше якнайстаранніше готувався до зустрічі з Христом у вічності. Дарма що просили старенького отця, аби прийшов на присвячену йому урочистість. Вона відбулася без ювіляра. Не бажав 90-літній ієромонах слухати похвал на свою адресу. Урочисту Святу Літургію служив ігумен Унівської Лаври ієрм. Севастьян. Він зачитав лист-привітання ісповідникові віри ієрм. Порфирию від Блаженнішого Патріярха Мирослава Івана кардинала Любачівського. Після того розповів про нелегкий життєвий шлях дорогого отця. Це було не тільки свято отця, але цілого студійського братства. Згодом, отець на недільній Службі Божій зі сльозами на очах дякував за пам'ять про нього і справи, які він, як слуга Христовий, виконував на ниві монашого та священничого поклонання.

МОЛИТВА І СЛУЖІННЯ

У дев'яностих роках минулого століття наша Церква переживала особливе відродження – вставала з руїн. Активно відбудовувалися зруйновані храми і монастирі. Відновлювалося все те, що було знищене. Але важчим устократ є відновлення храму душі. Саме над цим найбільше працювали монахи в Карпатах. Звичайно, можемо побачити багато зовнішніх справ, які годі й перелічити. Всі вони мають глибоке підґрунтя – молитву. Будь-які матеріальні справи відкладаються, коли настає час молитви. Щире моління до Бога приносить силу для розв'язання всіх проблем. Єрм. Порфирій, подаючи духовні настанови, часто закликав, щоб ніколи не опускали молитви. Зanedбаня молитви – це довготривала смерть душі. Однак монахи у Дорі завжди плекали всі ті ділянки людського життя, які служать добру людини: медицина, мистецтво, історія, виховання молоді тощо. А однією із визначальних рис дорівських ченців була гостинність.

Владика Павло Василик і Юліан Вороновський та ієромонах Олександр

1996 рік записаний до історії нашої Церкви як рік великого ювілею 400-річчя Берестейської Унії. Студійські монастирі брали активну участь у заходах, присвячених цій знаменній історичній події. У монастирі в Дорі храмове свято поєдналося з цим святкуванням. Воно розпочалося 1 серпня ввечері всенічною молитвою. Архисрейську Святу Літургію служили преосвященні Кир Павло Василик та архимандрит Кир Юліан Вороновський. Їм співслужили 28 священників та ієромонахів. Не бракувало також наукової рефлексії над подією, яка відбулася в Бересті у 1596 р. Святочна Академія і концерт відбувалися в будинку “Просвіти”.

Дослідники історії, вчені, богослови – всі ті, хто так чи інакше роздумує про життя суспільства наприкінці ХХ ст., стверджували, що що це були епохальні часи. Кінець кожного століття чи тисячоліття завжди був чимось особливим. Кінець другого тисячоліття був ознаменований упадком найстрашнішого тирана людства – безбожного комунізму, який є не тільки ворогом релігії, але насамперед ворогом і нищівником людини. Незважаючи на те, що система зруйнована,

доводиться ще довго пожинати гіркі плоди знищеної духовості. Утопійні комуністичні ідеї ще досить живі. Невже народ так швидко за-
був голод 33-го, ГУЛАГи, депортації, розстріли...?

З'явилися також цілком нові ідеї: консумпційний матеріалізм, релятивізм, лібералізм, які теж є зброєю диявола проти людського суспільства. Повіяв західний вітер, який ні в чому не поступається східному (комунізмові), бо так само за всяку ціну намагається під прикриттям волі та демократії (радше сваволі) пропагувати антихристиянський дух. Ментальність "роблю все те, що захочу" є до краю зіпсутою. Її нищівна сила полягає на тому, що пропагується нібито гуманізм. На цей негативний антиморальний вплив особливо вразлива молодь. Церква, зокрема монастирі, відчуває відповідальність за виховання молоді. А особливо тепер, у часи відродження, душпастирська праця з молоддю набирає все більшого значення.

У цьому контексті варто згадати величну подію – перший форум християнської молоді, який відбувся 16-18 травня 1997 р. у м. Яремче під гаслом "Українська Молодь – Христові". З'їзд молоді організували Яремчанське згромадження УМХ та Яремчанський міськвиконком за благословенням владика Павла Василика. Серцем святкування був студійський монастир, бо саме в ньому розмістився оргкомітет. На форум приїхали молоді люди з різних куточків Західної України. Урочистості розпочалися Святою Літургією в Успенській церкві, після якої у домі "Просвіти" відбулася науково-теоретична конференція на тему: "Духовість та проблеми молоді". На ній виступали провідники молодіжних рухів, вчені і священники. Цього ж вечора після Великої Вечірні з Литією, яку відспівав хор монахів Студійського Уставу, відбувся похід молоді зі свічками від церкви до монастирського саду, де відбувалися подальші етапи форуму. Молитва чергувалася зі співом. Надзвичайно цікавим був концерт духовної музики та поезії, який підготували місцеве УМХ та гості. У програмі нічних чувань були: духовні проповіді біля "Ватри єднання", духовні пісні та розмови.

Всі охочі мали можливість приступити до св. Тайни Покаяння. Вершиною форуму були недільні торжества. День розпочався Утренею, після якої було відслужено Божественну Літургію. А об 11.00 розпочалася Архиєрейська Св. Літургія під проводом Кир Павла Василика. Вона відбувалася у монастирському саді на спеціально обладнаному місці. Співали монахи Унівської Лаври. Владика звернувся з привітанням до учасників форуму й уділив архиєрейське благословення на урочисте відкриття 1-го форуму християнської молоді. Опісля відбулися фестини духовної пісні та поезії за участю молоді. З'їзд молоді завершився Панахидою за померлих, що віддали своє життя за волю України. Форум знайшов широкий відгук у пресі та серед людей.

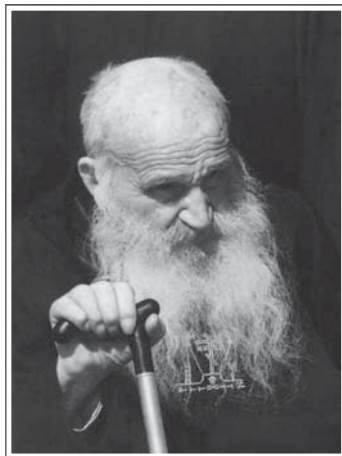
Дуже цікавий випадок стався у Лазареву суботу 1997 р. До Дори завітав мандрівний чернець з Києво-Печерської Лаври. Він представився як схм. Нестор. З благословення своїх настоятелів він вирішив пішки пройти шлях з Києва до Закарпаття. Його мета – проповідувати Євангеліє. Порозмовлявши з о. Порфирієм, інок з Києва зрозумів, що має справу з греко-католицьким ієромонахом. Перед початком мандрівки його налякали, що на Західній Україні є “униати и там тебе будет очень тяжело”. Згадавши про перестороги, гість злякався і непомітно для о. Порфирія зник. У той самий час в Яремчі у парафіяльній церкві ієрм. Ніканор служив Велику Вечірню з Литією, а ієрм. Олександр приймав сповідь. Побачивши церкву, православний чернець вирішив завернути на богослуження. Після молитви розпочав розмову з о. Олександром, який запропонував йому поїхати з ним до обителі.

На мить гість затамував подих, бо побачив, що повернувся туди, звідки кілька годин тому втік. Розвівши руками, ствердив, що на це є Божа воля, щоб православний загостив у греко-католицькому монастирі. Після спільної вечері відбулася щира розмова. Бр. Нестор зацікавлено розпитував про чернече життя у наших монастирях, розповідав про Києво-Печерську Лавру. Виявилось, що духовним наставником цього ченця був ієрм. Пафнутій, відомий на цілу Україну,

бо молився над хворими. Схм. Нестор був дуже здивований, коли ієрм. Олександр розповів про зустріч, яку йому доводилося мати з о. Пафнутієм у Києві, під час якої православний ієромонах ділився з греко-католицьким священником своїм досвідом і порадами щодо цілительної молитви. Київський прочанин залишився ночувати, а на світанку молився з дорівськими монахами Утреню, слухав Божественну Літургію та після сніданку, духовно збагачений, продовжив свою мандрівку.

ВЕЛИКА СХИМА ТА ВІДХІД ДО ВІЧНОСТІ ДОРІВСЬКОГО СТАРЦЯ

Тільки окремі монахи удостоюються бути причисленими до Великого Ангельського Образу, який називається ще Велика Схима. Це третій ступень монашого посвячення, який отримують тільки ті ченці, які відзначаються багатолітнім монашим досвідом, стражданнями, аскезою та безперестанною молитвою. Під час чину відбувається постриження та зміна імені. Отримання Великої Схими означає покликання до ще більш глибокого духовного життя. Ісповідник віри, сивобородий старець – ієрм. Порфирій був покликаний й до цього подвигу. 20 квітня 1998 року він став великосхимником Павлом, отримавши з рук тодішнього ігумена Севастьяна Великий Ангельський Образ. Із ще більшою ревністю проходило його монаше життя. Жодних полегшень він собі не дозволяв навіть тоді, коли вже був дуже кволий. Ранком піднімався

Великосхимник Павло

Великосхимник Павло

зі всіма, брав участь у молитві Церковного Правила і поки дозволяли сили, брав на себе домашні обов'язки. Під час Великого Посту ієромонахи від ранку до самого вечора приймали людей на сповідь і духовні поради. Іноді ієрм. Порфирій вже цілком знесилений падав на ліжко, щоб хоч трішечки відпочити, бо вранці знову придуть вірні і проситимуть про духовну послугу. В цій нелегкій справі отцю допомагав настоятель о. Олександр, який черпав досвід від досвідченого 90-літнього старця. Багато людей пам'ятає, як дзвонив дзвін, а монахи йдуть на Вечірню. Майже вдвоє зігнутий, спираючись на паличку, повільним, але дивовижно енергійним кроком до церкви поспішав ієрм. Порфирій. Вітер розвівав його сніжно-білу бороду. А біля нього діти, які приходили до монастиря, щоб навчитися від отця церковного співу і молитви. Запалювалися свічки. Молитву розпочинав отець-настоятель, а ієрм. Порфирій разом з дітьми співав. Линула молитва до Всевишнього...

Отцю вдалося ще довершити його задум – побудову придорожньої каплиці навпроти монастиря. Вона збудована за його проектом і під його наглядом. Він бажав, щоб вона була цілий день відкритою так, щоб всі бажаючі могли зупинитися і помолитися у ній.

Проте крок за кроком людські сили отця вичерпувалися. Щоденно йому допомагав схм. Мирон (Михайло Уніят), який у найтяжчих хвилинах був поруч свого Старця. З останніх сил Старець Павло намагався послужити всім тим, хто просив його про сповідь. Навіть

тоді, коли йому було дуже важко піднятися з ліжка, він поспішав до тих, які чекали у монастирській каплиці на сповідь, а особливо – до молодих людей аж доти, поки недуга не прикувала його до візочка. Але й тоді з допомогою схм. Мирона він аж до останніх днів свого життя брав участь у молитві. Проте 25 січня 2001 року на дев'яносто п'ятому році життя він відійшов до дому Небесного Отця, приєднавшись до численних монахів Студійського Уставу, що були відійшли до Господа раніше. Тисячі вірних, десятки священників, монахів, монахинь брали участь у похоронних відправах у Дорі. Монаший похорон співали монахи Унівської Лаври. Божественну Літургію співав семінарійний хор, який приїхав з Тернополя разом із о. митратом Василем Семенюком, ректором Тернопільської Вищої Духовної семінарії ім. Патріарха Йосифа Сліпого (тепер архиєпископ і митрополит Тернопільсько-Зборівський). Гуцули прощалися зі своїм духовним наставником, бо його тіло було перевезено до Святоуспенської Унівської Лаври і поховано на Чернечій горі. Проте донині наука велсхм. Павла живе в серцях всіх тих, хто приходив до нього за духовними порадами.

НОВІТНІ ВИКЛИКИ МОНАСТИРЯ У ДОРІ

У Дорівському монастирі звершували служіння настоятеля різні студійські отці: ієрм. Олександр (Приліп) – 1991–1999 р.; ієрм. Самуїл (Мосціпан) – 1999–2004; ієрм. Ніканор (Лоїк) – 2004–2008, ієрм. Ілля (Мамчак) – 2008–2013 р.; ієрм. Матей (Цікало) – 2013–2016 р.; у 2016 – ієрм. Августин (Хомин) і від 2016 року дотепер – ієрм. Ігнатій (Голинський). Довгі роки відповідальним за реколекційний дім в м. Яремчі є ієрм. Августин (Хомин), а у Дорі незмінно подвизається також схм. Мирон (Уніят) та посл. Микола. Отці та брати дбають не тільки про духовне життя, але й про утримання та розвиток монастиря. За настоятельства світлої пам'яті ієрм. Самуїла (помер 28 липня 2016 р.)

у 2001 р. було зведено чудову дерев'яну відпустову каплицю з дзвіницею. Автором проєкту був львівський архітектор з майстерні «Розвій» п. Роман Сулик, а будівничими – гуцули під керівництвом п. Михайла Гереджука. Будівлю старого монастиря та кравецької майстерні довелося розібрати, бо вони вже були в аварійному стані. Ієрм. Самуїл, а потім ієрм. Ніканор доклали багато праці до ремонту сучасного монастиря, зокрема його було накрито гонтою, а поруч збудовано допоміжні приміщення. Настоятель монастиря ієрм. Ілля у 2013 році запросив групу львівських реставраторів на чолі з п. Миколою Толочком для реставрації унікального іконостасу, ікони на якому були випалені. Реставрація завершилася у 2014 р. До храму у Дорі було передано також кілька ікон зі збірки сакрального мистецтва «Студіон» Святоуспенської Унівської Лаври. Проте цей унікальний храм згорів 15 березня 2014 р. Донині нез'ясована причина загорання.

Увесь тягар побудови нового храму ліг на настоятеля ієрм. Матєя (Цікала) та на схм. Мирона (Уніята). Завдяки допомозі численних жертводавців вдалося звести новий дерев'яний храм, який запроектував п. Роман Сулик, а будівничими були вже знані майстри-гуцули під керівництвом п. Михайла Гереджука з Дори. З власної ініціативи та з жертвовною посвятою за зведення храму відповідав п. Богдан Галюк, який кожного дня від ранку до вечора чував над будовою, щоб і матеріали були, і щоб був дотриманий архітектурний проєкт. А його дружина – п. Оксана, дочка п. Володимира Чучмана, племінника старця Павла, допомагала у харчуванні робітників. Про п. Володимира Чучмана можна би було написати окремий твір, адже він з дитячих років був близько свого стрія. А тоді, коли отцю було найтяжче, зокрема під час судів чи ув'язнення, він не боявся бути поруч і допомагати. Та й вже після виходу з підпілля родина Чучман постійно піклувалася про монахів у Дорі. Ще однією жінкою-мироносицею, що служила для монастиря і також у будівництві храму, була п. Ганна Гундяк. Вона, як добра мати, і готувала їжу робітникам, і провадила

Новий храм у Дорі

бухгалтерські справи. Завершення цього храму в такому короткому часі є свідченням згуртованості і глибокої віри багатьох людей. Тому вже 18 жовтня 2015 року відбулося урочисте освячення новозбудованого храму. До Дори прибули тисячі прочан, щоб взяти участь в освяченні храму. Чин освячення та Божественну Літургію звершили чотири єпископи – архієпископ і митрополит Івано-Франківський вл. Володимир Війтишин, місцевий єпархіальний єпископ Коломийської єпархії вл. Василь Івасюк, архієпископ і митрополит Тернопільсько-Зборівський вл. Василій Семенюк та єпископ-помічник Тернопільсько-Зборівської архієпархії вл. Теодор Мартинюк – уродженці Дори. У цьому величному храмі монахи продовжують молитися Церковне Правило та гуртують навколо себе багато вірних як з Дори, так і навколишніх міст і сіл. Вже завершується виготовлення іконостасу, який робить майстерня «Розвій», а автором ікон є студійський іконописець схм. Боніфатій (Богдан Івашків).

Пам'ять про фундаторів монастиря св. прор. Іллі – Іллю та Іванну Кокорудзів живе у Дорі, адже монахи постійно за них моляться. Та й кожна ювілейна дата, пов'язана з ієрм. Мироном (Деренюком) чи старцем Павлом (Чучманом) не проходить без згадки. Варто лише згадати Урочисту академію у м. Яремчі в 2011 р. з нагоди десятиліття відходу у вічність велсхм. Павла чи Урочисту Академію у Яремчанському Будинку Культури у 2016 році з нагоди 150-річчя від дня народження і сорокової річниці смерті отця Мирона, які монастир організував спільно із мирянами під проводом п. Наталії Гнатюк.

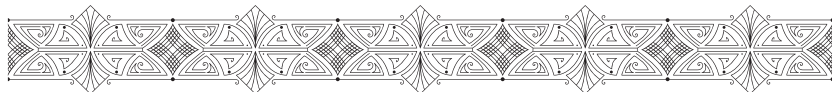
А особливо живе у серцях гуцулів пам'ять про блаженного священномученика Климентія Шептицького, який заснував монастир св. прор. Іллі та вислав до нього перших монахів з Унева. У 2019 році, коли УГКЦ, студійське монашество та вся Україна відзначали 150-ліття з дня народження блаженного Климентія, на церковному подвір'ї з ініціативи ієрм. Ігнатія (Голинського), настоятеля монастиря, та за підтримки ієрм. Юстина Бойка, голови Організаційного комітету з відзначення 150-ліття блаж. свямч. Климентія, було встановлено пам'ятний хрест. На храмове свято св. прор. Іллі 2 серпня 2019 р. його освятив вл. Йосафат Говера, екзарх Луцький, за участю численного духовенства і вірних. Автором проєкту є відомий львівський архітектор п. Роман Сулик з майстерні «Розвій», який здійснив вже багато різних проєктів для студійських монастирів.

ЗАКІНЧЕННЯ

Велсхм. Павло часто любив повторювати, що той народ є щасливим, який має багато священників і монахів. Гуцульська земля завдяки молитві дорівських монахів та їх жертві ісповідництва в часи підпілля зроджує нові покликання. До числа студійської братії продовжують вступати молоді хлопці з Дори, серед них – ряс. Михайло Гнип'юк, ряс. Валентин Рубаха, які вже навчаються у Київській

Трьохсвятительській семінарії. Плакаємо велику надію, що студійське чернецтво на теренах Гуцульщини – згідно з намірами наших відновителів митрополита Андрія і блаж. свящмч. Климентія – буде розвиватися, бо в цьому є Божа воля і співпраця монахів та вірних, які з кожним роком дедалі більше навідують Дорівську обитель. Сотні й тисячі людей приїжджають з різних куточків України. Що притягує вірних до Дори? Найчастіше приїжджають, щоб висповідатися, щоб просити про молитву над хворими, щоб напитися цілющої свяченої води. Від самого заснування монастиря у 1935 році через роки найтяжчих переслідувань і аж дотепер монахи разом із побожними мирянами, молоддю, дітьми творять одну велику християнську родину у молитві, допомозі потребуючим, братній солідарності у випробуваннях та терпіннях. Тому, коли вступаєш на територію монастиря св. прор. Іллі, відчуваєшся як у Божому домі, де можна почерпнути багато Господньої благодаті, адже її вимолюють нам ісповідники віри отець Мирон, отець Павло та інші, що подвизалися у цій святій обителі. Як зазначає п. Наталія Гнатюк, дослідниця і цінувальник студійського чернецтва на Гуцульщині: «Історія монастиря не закінчилася – вона продовжується. І пишуть її у своєму серці люди, які приходять на молитву до гуцульського храму, що ввібрав у себе безконечну любов Божу і віковічне прагнення людини до Господа».

АКАФІСТ СВЯТОМУ ПРОРОКУ ІЛЛІ

Кондак I

Вибраний і дивний Пророче Ілліє, добрий заступнику і цілителю душ і тіл христоролюбивих людей, маючи милість, у Господа від всяких випадків супротивних і всяких бід визволяй нас, що співаємо Тобі:

Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Ікос 1

Ангелів співжителю, Ілліє Пророче, божественим сяючи світлом і просвіщаючи всіх почитаючих святую пам'ять твою і вихваляючих Тебе, Тобі приносимо похвальні співи, співаючи:

Радуйся, Тесвітянине великий.

Радуйся, пророкам наставнику славний.

Радуйся, світлоносне сонце, освітлююче вірних.

Радуйся, зірко світлоносна для світу.

Радуйся, ключу небесних висот.

Радуйся, принижених земних піднесення.

Радуйся, пророків Ваалових губителю.

Радуйся, божої істини вірний проповіднику.

Радуйся, бо Ти на спасіння наставляв нас.

Радуйся, бо просвічуєш вірним серця.

Радуйся, радості вірним подателю.

Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 2

Бачили батько і мати Твої, Ілліє Пророче, як мужі в білому після народження Твого вогнем повивали і полум'ям вогняним годували Тебе, дивувалися цьому видінню батьки Твої, поклоняючись Богові співали: Алилуя.

Подай нам розум, Ілліє Пророче, пришестья Христового другий Предтече, щоб Тобі на вогняній колісниці, як на крилі вітряному на небеса вознесеному грішними устами нашими достойну похвалу воздати, промовляючи.

Радуйся, рівноангельське життя на землі прожив.

Радуйся, бо славою небесною вічно насолоджуєшся.

Радуйся, Пророкам велика похвало.

Радуйся, праведникам Божим чесна промова.

Радуйся, пречудного здоров'я подателю вірним.

Радуйся, світло світліше сонячного світла.

Радуйся, Ангелів багатословне чудо.

Радуйся, людино небесного двору.

Радуйся, земний Ангеле.

Радуйся, вірним просвічення і насолода.

Радуйся, невидячим вождю і наставнику.

Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 3

Світлом всевітлим світлозарним в світі являвся Ти, Ілліє Пророче, вогнем спалював невірних, просвічував вірних людей, вихваляючих єдиного Бога і співаючих Йому: Алилуя.

Ікос 3

Має Тебе весь світ за свого заступника і дивного помічника, в бідах поборника для вірних і скорого послухника: тому з подякою співаємо Тобі таке:

Радуйся, високий Пророче Божий

Радуйся, красото і славо людська.

Радуйся, світла зоре незаходимого світла.
Радуйся, у тілі Ангеле Божий.
Радуйся, від бід і лютої пошесті охоронителю-заступнику.
Радуйся, руйнівнику ворогів.
Радуйся, сумних потіхо.
Радуйся, бо Ти Богові за нас успішно молишся.
Радуйся, від недугів скорий визволителю.
Радуйся, спасіння душ вірних.
Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 4

В Сарепті Сідонській вдовицю з дітьми її чудесним примноженням олії і муки від голоду зберіг Ти, і сина її молитвою твоєю із мертвих воскресив Ти, Пророче святий; і нас зберігай від голоду, скорої і наглої смерті, співаючих: Алилуя.

Ікос 4

Сонце світлоносне, злотозірний і всесвітній світильнику святий, Ілліє Пророче, Ти просвіщаєш світлом богорозумія всіх з вірою прибігаючих до Тебе і подаєш багату милість прославляючим Тебе; ради цього величаючи Тебе, співаємо:

Радуйся, світильнику Божий возсіявший вселенній.
Радуйся, єдиного вічного істинного Бога вірний проповіднику.
Радуйся, бо неправдивого Ахаава царя Ізраїльського відкрив Ти.
Радуйся, бо Боже пришестя в трус і вихор видів тонко Ти.
Радуйся, пророків добра поживо.
Радуйся, праведників велика радість.
Радуйся, сумуючим душевна потіхо.
Радуйся, ображених державний захиснику.
Радуйся, плаваючим керівнику чудовий.
Радуйся, хворим тілесне здоров'я.
Радуйся, вдовам сердечний заступнику.
Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 5

Хотів спасти, Ілліє святий, людей невірних і до правдивої віри їх привести, вийшов Ти з ними на гору Кармільськую і там жертву приносив Богові, вогонь з неба звів Ти і невірних в Бога єдиного осоромив, звелів Ти всім співати всемогучому Господу: Алилуя.

Радуйся, каро для невірних.

Радуйся, воїне, посікаючий Тих,

що підносять хулу на істинного Бога.

Радуйся, невірних пророків згубив Ти.

Радуйся, хмар дощових покорителю.

Радуйся, молитвою хмари небесні закриваєш і їх відкриваєш.

Радуйся, вірним блага подателю.

Радуйся, тайн невимовних свідку.

Радуйся, захоплень диявольських руйнівнику.

Радуйся, плащем Твоїм Йорданські води розділюєш.

Радуйся, всіх беззаконників світові наказав.

Радуйся, Церкви Божої красото світлая.

Радуйся, Пророче Ілле славний

Кондак 6

Заповів старому Ахааву царю і жінці його жорстокій і золотолубивій Іезавелі, праведний суд Божий за неправдиве вбивство Навудея Ізраїльтянина, що не схотів, дати їм наслідство батьків своїх, Божий Пророче Ілліє, збережи нас від всякої образи і напасті ворожої, щоб захищені тобою співали Богові: Алилуя.

Ікос 6

Ревністю господньою запалений законопреступного царя Ахаав показав Ти і його жінці, виновниці неправедного вбивства Навудеєвого, обіцяв Ти праведний суд Божий, що пси з їдять її в передмісті Ізраїля; тому промовляємо до Тебе, Пророче святий:

Радуйся, добрий провіснику праведного покаяння Божого.

Радуйся, беззаконників страшна покаро.

Радуйся, ображених державний захиснику.
Радуйся, неправедно гонимих добра пристане.
Радуйся, скорботних потіхо.
Радуйся, заступнику наш від всякого зла і біди.
Радуйся, ворогів наших видимих і невидимих перемождо.
Радуйся, Твоїми молитвами печалі наші осолоджуеш.
Радуйся, бо Твоїми молитвами
 праведний на нас гнів Божий відвертаєш.
Радуйся, бо твоєю поміччю страсті наші душевні
 і похоті тілесні зменшуєш.
Радуйся, бо Твоїми турботами благі прошення наші виконуєш.
Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 7

Світлоносними проміннями істинної віри і доброти людей просвітив, на вогняній колісниці із землі на небо взятий був Ти, Ілліє святий, де з Ангелами в невимовній радості перебуваєш, моли Бога про нас, співаючих: Аलिлюя.

Ікос 7

Пророків наставника і світильника світлого для вселенної, Іллію богославлячого, що дощові каплі божественним словом утримав і фальшивих ідолослужителів явно посоромив, колісницею ж вогняною до небес славно вознісся, восхваляємо, співаючи:

Радуйся, Ангелів співбесіднику.
Радуйся, молитвою твоєю хмари небесні закриваєш
 і їх відкриваєш.
Радуйся, плащем своїм води Йорданські розділюєш.
Радуйся, на колісниці вогняній до висоти небесної піднятий.
Радуйся, пророку Єлісею велику благодать у Бога випросив.
Радуйся, бо від престолу величі Божої ніколи не відлучаєшся.
Радуйся, бо на висотах перебуваючи,
 людей вірних на землі благословляєш.

Радуйся, бо вірним подаєш хмари богорозумія.
Радуйся, бо всіх до Тебе прибігаючих з вірою,
багато напуваєш веселістю.
Радуйся, бо хворим, що почитають Тебе, завжди допомагаєш.
Радуйся, бо призиваючим Тебе подаєш зцілення.
Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 8

Дивне переселення твоє, Ілліє І Пророче славний, від землі на небеса веде, молимо Тебе, щоб допоміг нам відвернутися від суєти світу цього, възлюбити і робити благе і богоугодне, і достойно співати Богів: Алилуя.

Ікос 8

Скорим в бідах душевних і тілесних помічником є для нас Ти, Ілліє Божественний Пророче, бо Твоїм заступництвом вірнії пермагають ворожі спокуси гріховні. Тому сердечно співаємо Тобі:

Радуйся, Тесвітязинне славний.
Радуйся, вірним різних благ подателю.
Радуйся, життя богоугодного наставнику.
Радуйся, страстей тілесних вороже.
Радуйся, ціломудрія охоронцю.
Радуйся, для Тих, що голодом томляться помічнику.
Радуйся, від спокус диявольських захиснику.
Радуйся, спокус гріховних руйнівнику.
Радуйся, проти всяких беззаконств воїне.
Радуйся, слуг Божих істинний друже.
Радуйся, вогняний стовпе, що веде до Господа на небеса.
Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 9

Всяке людське єство пречудному твоєму життю пустинному дивувалося, Божий Пророче. Про нього святий Онуфрій почув, віді-

йшовши в пустиню, де в молитвах і носії шістдесят три роки прожив, поки відійшов до світлого горного Єрусалиму, співаючи Богу: Алилуя.

Ікос 10

Пророцтво твоє, Ілліє святий, до хворого Охазія, беззаконного царя Ізраїля було таке: від постелі, на якій лежиш, не зможеш злізти, за діла лукаві перед Господом і жертви, принесені скверному Ваалу. І помер Охазія в невірстві своєму. Знаючи це, співаємо Тобі:

Радуйся, боговдохновенний Пророче.

Радуйся, Божої слави ревнителю.

Радуйся, громе страхуючий спокусників.

Радуйся, бо Тих, що блудять у темряві

на шлях істини наставляєш.

Радуйся, бо гордих присмиряєш.

Радуйся, вчителю заповідей Божих.

Радуйся, на шляху до гори Хорив

від Ангела Божого чудесно нагодуваний.

Радуйся, по Божій волі Єлісея замість себе пророком помазав.

Радуйся, тому ж Пророкові світлий наставнику.

Радуйся, бо слово твоє, як свіча палаюча, всіх просвіщає.

Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 10

Збережи, Святий, від всякої кривди і печалі. До твоєю у вірі прибігаємо заступництва, бо маючи милість у Господа Вседержителя, можеш Твоїм заступництвом визволити від всякої біди і суму, нас з любов'ю співаючих Богові: Алилуя.

Ікос 10

Стіною міцною, заступником та молитвеником щирим до Бога маємо Тебе, пророків верховнику, хвалимо і дякуємо Господу за безконечну милість Його. Тобі ж, істинному молитвенику нашому, приносимо співи:

Радуйся, земний заступнику міцний.
Радуйся, послушнику скорий для Тих,
що з вірою приходять до Тебе.
Радуйся, бо молитви наші щиро до Бога підносиш.
Радуйся, бо за нас в бідах вірно заступаєшся.
Радуйся, бо вірних від всяких ворогів захищаєш.
Радуйся, бо хмари страсті, скорботи і печалі,
що находять на нас, скоро розганяєш.
Радуйся, бо Твоїми молитвами бажання наші благі виконуються.
Радуйся, сумуючим душам зміцнення.
Радуйся, падаючим піднесення.
Радуйся, облесних вразумителю.
Радуйся, відчайдушним надіє і зміцнення.
Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 11

Піснями нашими похвальними не можемо достойно восхвалити Тебе, великий Ілліє Пророче, з небес бо споглядаєш і Божествену благодать Твоїми молитвами випромінюєш, і невимовної вічної слави насолоджуєшся в світлих дворах єдиного в Тройці Господа, Йому ж з Силами небесними і всіма святими співаєш: Аلیلія.

Ікос 11

Ми, що в темряві живемо, бачимо Тебе як світлозарне світило незгасиме, Пророче Божий, від землі на вогняній колісниці до небес вознесений і стоїш перед престолом Царя всієї вселенної, та променями Божої слави його осяяний, просвічуєш вірних. Ми ж подячно співаємо Тобі:

Радуйся, Пророче, зорею світла Божого осяяний.
Радуйся, добродійствами Твоїми для небесного життя
на світлій колісниці принесений.
Радуйся, бо на небесах поблизу світле трисіянного перебуваєш.
Радуйся, слави Христової на Фаворі свідку.

Радуйся, другого пришествя Христового Предтече.
Радуйся, вчителю Божих заповідей і повелінь.
Радуйся, виправителю грішників.
Радуйся, образе пустинників і постників.
Радуйся, бо нас навчаєш стриманості, мудрості і чистоти.
Радуйся, бо вразумляєш нас до вищої мудрості.
Радуйся, бо розпущену і до благого збіднілу волю нашу
розпалюєш для діл богоугодних.
Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 12

Благодать Тим, що піснями славлять Тебе, у Господа Творця і Вседержителя всемілостивого випроси, преславний Пророче Ілліє святий, щоб завжди виконували вірно заповіді і веління Його, і заступи молитовними Твоїми турботами від всякої нужди і печалі співаючих всещедрому подателю всяких благ: Алилуя.

Ікос 12

Співаючи і славлячи чудеса, якими Творець неба і землі прославив Тебе у всій вселенній, чесний у пророках великий Ілліє, восхваляємо Тебе і співаємо Тобі:

Радуйся, боговдохновенний провидцю
і праведний предвіснику діл неосяжного Бога.
Радуйся, Пророче пророків славна красото.
Радуйся, ясновітлий каменю високоцінний,
світ добрими ділами ангельськими прикрашаючи.
Радуйся, замість смерті від землі до небесної обителі
чудесно перенесений.
Радуйся, Божих служителів небесних співжителю.
Радуйся, щирий помічнику і заступнику всіх вірних,
єдиному в Тройці Богові служителів.
Радуйся, перемогу над ворогами подаєш правовірним.

Радуйся, від видимих і невидимих ворогів
державний заступнику.

Радуйся, вічне джерело живе, що охолоджує нас в зної гріхів.

Радуйся, бо тобою утверджується правда віра.

Радуйся, бо Твоїми турботами вірні всякі блага
від Господа одержують.

Радуйся, Пророче Ілліє славний.

Кондак 13

О, преславний і всесвітлий світильнику світу, Ілліє Пророче Божий, прийми наші моління і від всяких напастей, бід, скорбот і вічного осудження визволитися нам допоможи і Господа вблагай богоприємними Твоїми турботами, щоб з тобою вічно радіючи співали: Алилуя.

(Цей Кондак співається трічі, а потім Ікос 1-ий і Кондак 1-ий).

МОЛИТВА ДО СЯТОГО ПРОРОКА ІЛЛІ

Всеславний Пророче і Боговидче Ілліє, угоднику Божий, від землі на вогняній колісниці до пресвітлих поселень небесних вознесений, до Тебе прибігаємо і молячись просимо: визволи нас молитвами Твоїми від всякої біди душевної і тілесної. Перед престолом Царя і Господа неба і землі турботами Твоїми будь печальним, скорий утішитель, ображеним – заступник, вдовам і сиротам покровитель, хворим – лікар, подорожуючим і плаваючим – охоронитель. Ти давно при Ахааві, законопреступнім царі Ізраїля, за наказом Божим хмари небесні закрав, щоб не було дощу три роки і шість місяців, і знову висохлій землі молитвою твоєю дощ плодоносний повернув, моли Господа Вседержителя, хай зросить землю, поля наші та сади щедрим дощем і огріває сонячним сіянням у добрий час, і милістю своєю хай охороняє її непошкодженою від великої спеки сонячної, від

безмірного та сильного лиття дощу, від студені, бурі і граду і від всяких тварин та комах шкідливих, і для землі дарує багате поліття. Ти в Сарепті Сідонській вдову з чадами її у час голоду чудесно годував, і тієї вдови сина померлого молитвами Твоїми воскресив, вивольяй і нас добрим Твоїм піклуванням від голоду і всякої смертельної хвороби, і наглої смерті. Випроси нам істинне нелицемірне покаяння і щирість у гріхах наших, і прощення їх у всемогучого Господа випроси і допоможи нам і в майбутньому уникати всякого гріха, щоб богоугодно проживши у віці цім, сподобилися у царстві небесному з тобою славити єдиного в Тройці Бога на віки вічні.

Амінь.

Список скорочень

св. – святий

ієрм. – ієромонах

схм. – схимник

ряс. – рясофор

прор. – пророк

преп. – преподобний

велсхм. – великосхимник

ЗМІСТ

Вступ.....	5
ПЕРЕДМОВА.....	6
Дора – двері в Карпати.....	9
Хто такі студити?	11
Перші паростки студитів у Дорі	14
Будова монастирської церкви.....	16
Лихоліття Другої світової війни.....	18
Важкі повоєнні роки	21
Насильне закриття монастиря. Студити в катакомбній Церкві	22
Доля монастирської церкви.....	25
Тернистий шлях дорівських ченців.....	26
Повернення до Дори	27
Божий чоловік	28
“Багато скорбот у праведних...” (Пс 34(33)).....	33
Новий ієромонах.....	34
На східну Україну.....	34
За Христову віру треба страждати	36
Унівський вихованець.....	41
Сімдесяті роки. Смерть єрм. Мирона.....	43
Допомога Христових обручниць.....	45
Святість там, де є простота і щирість	46
Деякі характерні особливості діяльності катакомбної Церкви у Дорі.....	48
Оживлення чернечого життя в Карпатах	50
Повернення святині. Перші кроки на волі.....	51
Биття чернечого джерела: надолуження втраченого і творення нового	52
Дев’яностолітній ювілей єромонаха Порфирія	54
Молитва і служіння.....	55
Велика схима та відхід до вічності дорівського старця	59
Новітні виклики монастиря у Дорі	61
Закінчення	64
Акафіст святому пророку Іллі	67

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНЕ ВИДАННЯ

Т. Мартинюк, О. Приліп

МОНАХИ СТУДИТИ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

Роздуми над історією одного монастиря

Редактори

Зоряна Куньч, Люба Кіндратович

Технічний редактор

Ольга Лабій

Використано фотографії

Галини Юшкевич та з архіву Свято-Успенської Унівської Лаври

Підписано до друку 08.05.2020. Формат 60x84/16.

Папір офс. Офс. друк. Ум.-друк. арк. 4,65.

Ум. фарбовідб. 5,12. Обл.-вид. арк. 3,29.

ТзОВ Видавництво «Свічадо» (Свідоцтво серії ДК №1651 від 15.01.2004)

79008, м. Львів, а/с 808, вул. Винниченка, 22.

Тел.: (032) 244-57-44, факс: (032) 240-35-08.

e-mail: post@svichado.com, [url: www.svichado.com](http://www.svichado.com)

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом
у ПП «Видавництво "Бона"», (свідоцтво серії ДК №4275)
вул. Наукова, 5, м. Львів, 79009, тел. (032) 254-02-74